

Barlangtani Intézet
D- 1980-11.
* Könyvtára *

A
MECSEKI KARSZTKUTATÓ CSOPORT
ÉVI JELENTÉSE AZ 1980. ÉVRŐL

Összeállította:

R ó n a k i László
Pécs, 1981. január

Tartalomjegyzék

	Oldalszám
1. <u>A munkaterv és teljesítése</u>	1
2. <u>A kataszterező munka eredményei</u>	3
1. ábra Vázlat a Ny-mecseki karszt polár koordinátás kataszteri beosztásáról	4/a
1. táblázat Az 1980 évben kataszterezett karsztobjektumok vagy egyéb barlangok táblázatos összehasonlítása /3 lap/	4/b
2. ábra A Vizfő forrás vizgyűjtő területe /Topográfiai alaptérkép/	4/c
3. ábra A Vizfő forrás vizgyűjtő területe /Karszt- és barlangkataszter/	4/d
4. ábra Nagy- és Kisaplika, valamint a Mészégető források vizgyűjtő területe /Topográfiai alaptérkép/	4/e
5. ábra Nagy- és Kisaplika, valamint a Mészégető források vizgyűjtő területe /Karszt- és barlangkataszter/	4/f
6. ábra Bánosi karsztterület /Topográfiai alaptérkép/	4/g
7. ábra Bánosi karsztterület / Karszt- és barlangkataszter/	4/h
8. ábra Jószerencsét aknabarlang	4/i
9. ábra A Büdöskút forrás barlangja	4/j

10. ábra	A Büdöskuti zomboly váz- lata	4/k
11. ábra	A Remény zomboly szelvény- vázlata	4/l
12. ábra	A Köteles zomboly térképe és szelvénye	4/m
13. ábra	A cseppköves zomboly	4/n
14. ábra	A BCM kőbánya helyszínraj- za az 1980-ban feltárt bar- langokkal	5/a
15. ábra	Vázlat a Beremend-13-as barlangról	5/b
16. ábra	Beremend 14.sz. barlang	8/a
3. A tudományos munka és eredményei		9
17. ábra	Az Abaligeti barlang-patak vizhozamgörbéje	9/a
18. ábra	A földrengések hatására be- következett vízszint-lengé- sek 1980 évi észlelése az Abaliget-4.sz. furásban	9/b
19. ábra	Vizfő forrás vizgyűjtőjének karsztvízszint térképe	10/a
20. ábra	Szárazkut környéke /Hely- színrajz/	10/b
21. ábra	A Tettye körzet vízföldtani térképe és szelvénye	11/a
22. ábra	Börgyár tuskésréti tározó vizsgálatának helyszínrajza	13/a
23. ábra	Börgyár tuskésréti tározó vízföldtani szelvényei	13/b
24. ábra	Litoklázis diagramok	15/a
25. ábra	A geofizikai kísérleti méré- sek helyszínrajza	17/a

26. ábra	A Nyárásvölgyi kísérleti geoelektromos mérések grafikus adatai	18/a
27. ábra	Dipól-dipól szelvényezés elektród elrendezése Fajlagos ellenállás anizotrópia vizsgálata	19/a
4./	A csoportélet	21

Mellékletek:

Egy "Meghívó" a nagyszerű előadó-ülésekről	1	lap
A Mecseki Karsztkutató Csoport alapszabálya	6	
Belépési nyilatkozat	1	
Táblák fotókkal	/ 10 kép /	3
Fotó katalógus		1

NEMZETI ÉRTÉKELŐ BIZOTTSÁG
KÖZLEKEDÉSI KÖZVETÍTŐ
1125 BUDAPEST, ELŐKÖZMÉNY UTCA 11. SZÁM
TEL: 212-1111, 212-1112, 212-1113, 212-1114, 212-1115, 212-1116, 212-1117, 212-1118, 212-1119, 212-1120, 212-1121, 212-1122, 212-1123, 212-1124, 212-1125, 212-1126, 212-1127, 212-1128, 212-1129, 212-1130, 212-1131, 212-1132, 212-1133, 212-1134, 212-1135, 212-1136, 212-1137, 212-1138, 212-1139, 212-1140, 212-1141, 212-1142, 212-1143, 212-1144, 212-1145, 212-1146, 212-1147, 212-1148, 212-1149, 212-1150, 212-1151, 212-1152, 212-1153, 212-1154, 212-1155, 212-1156, 212-1157, 212-1158, 212-1159, 212-1160, 212-1161, 212-1162, 212-1163, 212-1164, 212-1165, 212-1166, 212-1167, 212-1168, 212-1169, 212-1170, 212-1171, 212-1172, 212-1173, 212-1174, 212-1175, 212-1176, 212-1177, 212-1178, 212-1179, 212-1180, 212-1181, 212-1182, 212-1183, 212-1184, 212-1185, 212-1186, 212-1187, 212-1188, 212-1189, 212-1190, 212-1191, 212-1192, 212-1193, 212-1194, 212-1195, 212-1196, 212-1197, 212-1198, 212-1199, 212-1200

A MECSEKI KARSZTKUTATÓ CSOPORT JELENTÉSE

AZ 1980. ÉVBEN VÉGZETT MUNKÁRÓL

Összeállította: Rónaki László

1./ A MUNKATERV ÉS TELJESÍTÉSE

Csoportunk az 1980. évre tervezett feladatait teljesítette. A terven felül további munkákat is végzett. Az alábbiakban röviden, témacsoportok szerint adunk értékelést.

a./ A csoport tudományos tevékenysége

A regionális karszthidrogeológiai és szpeleológiai szintézis elkészítését célzó kataszterező munkát folytattuk. Ennek részét képezte a munkabizottsági tevékenység keretében elkészített "Nyugatmecseki karszt II. része 1980." címmel 2 kötetre terjedő anyag összeállítása, melyet a KFH, MÁFI, MÁFI Déldunántuli Területi Szolgálat és a MKBT 1-1 példányban megkapott. A karszthidrogeológiai kutatómunka során a vízszint - változások mérését és a karsztvíz tríciumra történő mintázását, valamint forráshozam méréseket is végeztünk.

A korábbi geofizikai mérések felújítását a tervünknek megfelelően beindítottuk.

b./ A csoporttagok továbbképzése

Külön tanfolyamon egy tagtársunk vett részt /Téglás J./, míg a többiek különböző helyeken esetenként a saját és társ Egyesületek rendezésében tartott előadóüléseket látogatták.

c./ A csoport-rendezvények

A MKBT Dél-dunántúli Területi Szervezettel és a TIT Baranya megyei Szervezetével közös rendezésben dr. Jakucs László felkérésével két igen sikeres előadó ülését szerveztük meg / okt. 13-án / az alábbi címekkel:

" A karstjelenségek mint biológiai produktumok "

" Az aggteleki barlangok a kutató szemével "

Ezt megelőzően szinesdia-esten élménybeszámolót tartott meghívásunkra Fonyád Béla a rendszeres heti klub összejöveteleink egyikén /jul.21./ " Az erdélyi barlangkutató expedíciók " címmel.

Klubösszejövetelt a MŰV Ságvári Endre Művelődési Házban az év folyamán 43 esetben tartottunk.

d./ A csoporttagok publikációi - kirándulásvezetés

Ez évben még nem jelent meg nyomtatásban egyetlen tagtársunktól sem szakcikk, bár ilyenek kézírata már a szerkesztők kezében van. Ezek közül megemlítünk kettőt: Rónaki László: Barlangi turakalauz /Mecsek/ p.44 + táblázat + 14 ábra, valamint Rónaki L. - Konrád Gy.: A mecsekhegységi dolomitok és karsthidrológiai sajátosságai. p 5 + 2 ábra.

A Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem hidrogeológus hallgatóinak tanulmányútja során ez évben is felkérésre kirándulásokat vezettünk a mecseki karst bemutatására.

e./ A belföldi csoportokkal kapcsolattartás

A MKBT XXV. Országos Vándorgyűlésén ápoltt kapcsolatokon túl kölcsönös látogatásokra került sor miskolci csoportok, illetve az Alba Regia, valamint néhány budapesti csoport tagjai között. /"Lóczy L." bg.kut.csop; Foton csop./

f./ Külföldi tanulmányutak

Ez évben nem terveztünk és nem is került sor ilyenre.

g./ A feltáró kutatás

Kutatási engedély kérelem beadásának mellőzésével feltárást nem végeztünk, csak a kataszterezési programban szükséges bejárati nyilások szükség szerinti kibontására került sor néhány esetben.

h./ Egyéb nem tervezett munkák

A csoport a betervezett kataszterezési munkával megegyező feladatra munkabizottsági megbízást vállalt és az "a" pontban ismertetett jelentést határidőre elkészítette. Ezen felül a Magyar Hidrológiai Társaság Baranya megyei Szervezetében a " Felszínalatti vízkészletek munkabizottsága" keretében a Tettye forrás feltáráására készített tanulmányban több taggal jelentős munkát végzett, valamint a Pécsi Bőrgyár tározó rendszerének, hidrogeológiai vizsgálatát kezdte meg MKBT megbízásra. Utóbbi zárójelentésének elkészítése folyamatban van.

2./ A KATASZTEREZŐ MUNKA EREDMÉNYEI

a./ A munkabizottsági jelentés anyaga

Az előző fejezet elején utaltunk a "Mecseki Karszt" című munka 2. részének elkészítésére, ami két kötetből áll. Ebben foglaltuk össze a Ny-i Mecsek középső részének vízföldtani és speleológiai viszonyait, valamint a karszt-és barlangkataszterét.

Igy az 1. kötetben a Mészégető és a Toplica források vizgyűjtőit, míg a 2. kötetben a Vizfő forrás vizgyűjtőjét vizsgáltuk.

E munka során 1980-ban 129 objektum kataszterbevétele történt meg leírással, térképpel, szelvényekkel. Felsorolásunkat a legfontosabb adataikkal az itt csatolt táblázatban állítottuk össze.

A mellékelt-és a korábbi évi jelentésekben is megtalálható - térképvázlaton áttekinthető a polár koordinátás kataszteri beosztás, melynek előnyei közül főleg egy szempont, az itt is csatolt 1:10000 méretarányu kataszteri térképen bejelölt nagy mennyiségű objektum számozási megoldása nyilvánvalóan bebizonyosodik.

Jóllehet három elhatárolható forrásterület vizsgálatának eredményeit dokumentáltuk, de térképtechnikai megfontolások alapján egyetlen origóból /Vizfő 4124 sz./ kiinduló polár koordináta szektoraiban rögzített objektumok felsorolását adjuk.

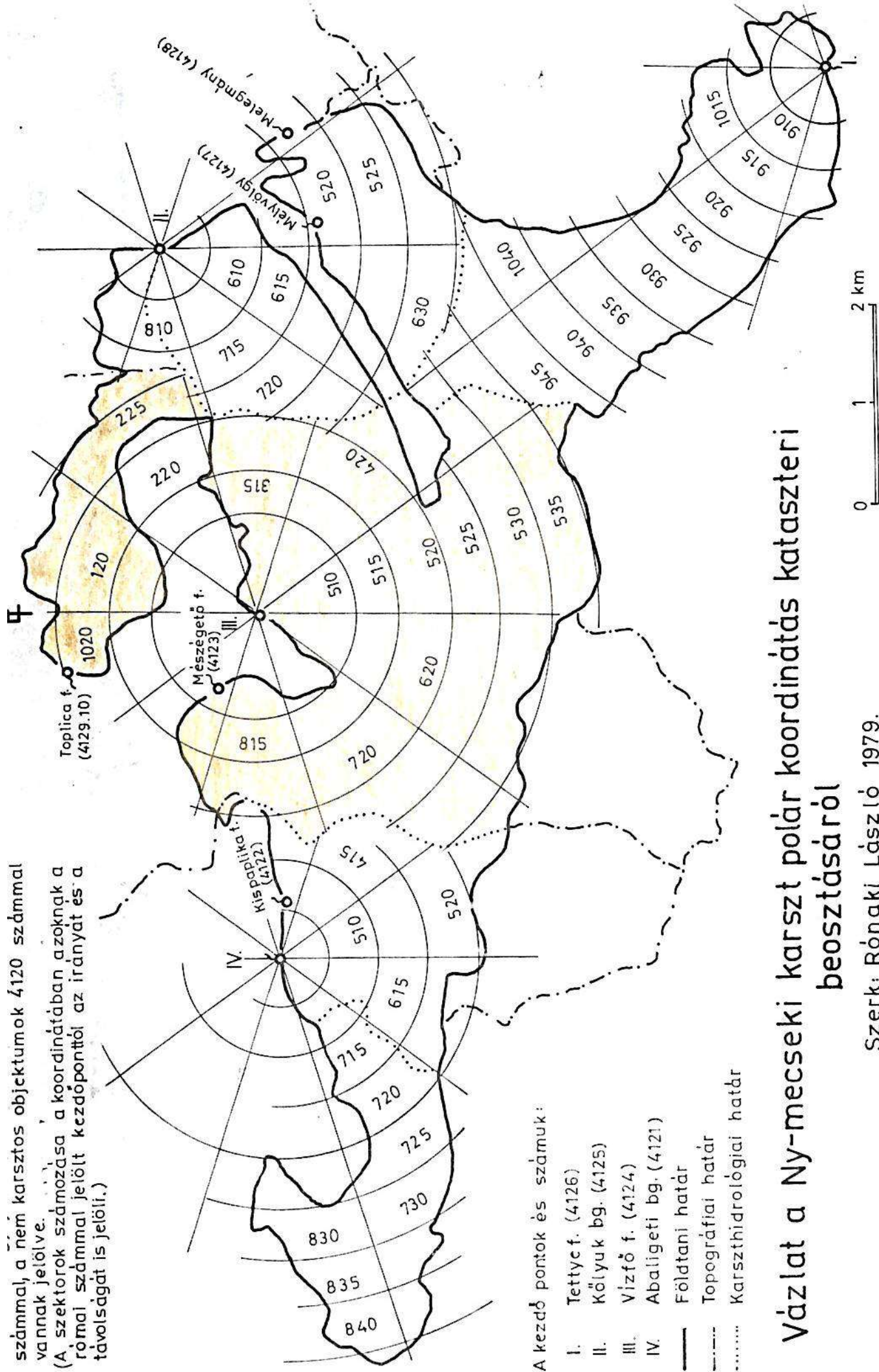
Az itt közreadott táblázatban ennek megfelelően a 4124 sz. origóhoz tartozó szektorszámok növekedésének sorrendjében soroltuk fel a barlangokat, illetve az egyéb karsztos objektumokat, de a más vizgyűjtőhöz tartozók /Mészégető 4123. esetében azokra utaló számot zárójelben feltüntettük. Így a 725-ös szektorban két objektum azonos sorszámot kapott, de ezek egyértelműen elkülönülnek egyrészt a külön zárójeles szám, másrészt a másik vizgyűjtő terület térképén történt ábrázolás révén.

Az itt felsorolt kataszterezett objektumok részletes leírása a Mecseki Karszt hivatkozott kötetekben megtalálhatók / ld. MKBT-ban is/.

A megjegyzés rovatban a fontosabb publikációkra is utalunk. Az egyes pontok térképi ábrázolása 1:10000 méretarányu lapokon itt is rendelkezésre áll becsatolva. A munkabizottsági anyagban több térkép terjedelménél fogva csak fotókicsinyítéssel szerepelt, ezért az egységes ábrázolás - összehasonlítás - és a térképtár teljessé tétele miatt ezeket 1:100-as léptékkel itt az évi jelentésben tesszük hozzáférhetővé.

A " Mecseki Karszt" anyagából A.4-es méretarányban egy ábra kimaradt, melyet itt pótolva csatolunk /Cséppköves zsemboly/

számmal, a ném karsztos objektumok 4120 számmal vannak jelölve.
 (A szektorok számozása a koordinátában azoknak a római számmal jelölt kezdőponttól az irányát és a távolságát is jelöli.)

A kezdő pontok és számuk:

- I. Tettyec f. (4126)
- II. Kölyuk bg. (4125)
- III. Vízfő f. (4124)
- IV. Abaligeti bg. (4121)

- Földtani határ
- - - Topográfiai határ
- Karszthidrologiai határ

Vázlat a Ny-mecseki karszt polár koordináts kataszteri beosztásáról

Szerk: Rónaki László 1979.

Az 1980 évben kataszterezett karszt objektumok vagy egyéb barlangok táblázatos összehasonlítása
Szerk.: Rónaki L. 1981. jan.

Sorszám	Az objektum kataszteri száma	Elnevezés	A kutatás kezdete	Mélység /m/	Hossz /m/	Becsült térfogat /m ³ /	Megjegyzés
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	4124.000.00	Vizfő barlang	1952.	20	150	1800	Vizalatt + 1400 m ³ felkutatott térf. Országos kataszterben 4120/3. (Karszt és Barlang. 1980. t. f. p. 55.)
2.	305.01	Tátrai-féle lyuk	1952.	15			
3.	310.01	/Rablólyuk/Cigányhegyi zsomboly	1952.	8			
4.	02	/Rablóly./Cigányhegy-i nyelő	1961.	9	13		
5.	03	/Rablóly./Cigányhegyi sziklaüre	1952.	4			Eltömődött
6.	315.01	Lóré uti nyelő aknabg.	1964.	10	11	8	IX.sz.nyomjelzés
7.	02	Penicilin zsomboly	1964.	7	9	24	
8.	03	Cigányhegyi aknabg.	1954.	15			
9.	04	Zsombolygyanus olvadás		-			Fotók
10.	05	Névtelen lyuk	1964.		2		
11.	06	Párolgó lyuk		-			Fotó
12.	07	Feltáráásra alkalmas ly.		-			Fotó
13.	08	- " -		-			Fotó
14.	09	Agancsos zs.	1977.	22			
15.	320.01	Talán zsomboly		-			
16.	405.01	Mamutos lyuk	1952.?				
17.	02	Jószerecsét aknabg.	1959.	54		150	
18.	415.01	Lóré uti lyuk		1			
19.	02	Mohás zsomboly	1977.	7			
20.	420.01	Eltömődött zsomboly		-			
21.	02	Névtelen lyuk		-			Fotó
22.	03	Büdöskuti visznyelő	1972.	8			
23.	04	Spirál nyelő	1977.	30		250	
24.	05	Kut nyelő	1980.	3			
25.	425.01	Büdöskut f.bg.	1962.	14	18		
26.	02	Büdöskuti zs.	1952.	21		500	
27.	505.01	Tátrai bontás	1955.	3			Eltömődött
28.	515.01	A 168-as zsomboly	1958.	16			
29.	02	Száraskuti II.sz. zső	1956.	6			Eltömődött
30.	03	Szorító zsomboly	1970.	3			
31.	04	Gábor lyuk		-			
32.	05	József lyuk /zsomboly/	1949.	19		70	
33.	06	Hajtókanyar lyuk	1964.	2			
34.	07	Ujabb nyelő					
35.	08	Békás zs.	1978.	13		20	
36.	09	Remény zs.	1976.	69		450	
37.	10	Névtelen lyuk	1977.	6	15		
38.	11	Hás uti lyuk		-			
39.	12	Csilla zsomboly	1976.	13			
40.	13	Név nélküli zs.	1976.	5			
41.	520.01	Száraskuti nyelő	1956.	16			
42.	02	Száraskuti ny.iker lyuk	1956.	6			Nagy része eltömődött
43.	03	- " - szük lyukacska	1962.	3			Eltömődött
44.	04.	Kilométerköves nyelő	1956.	6			"-
45.	05.	Vöröshegyi zs.	1956.	5			"-

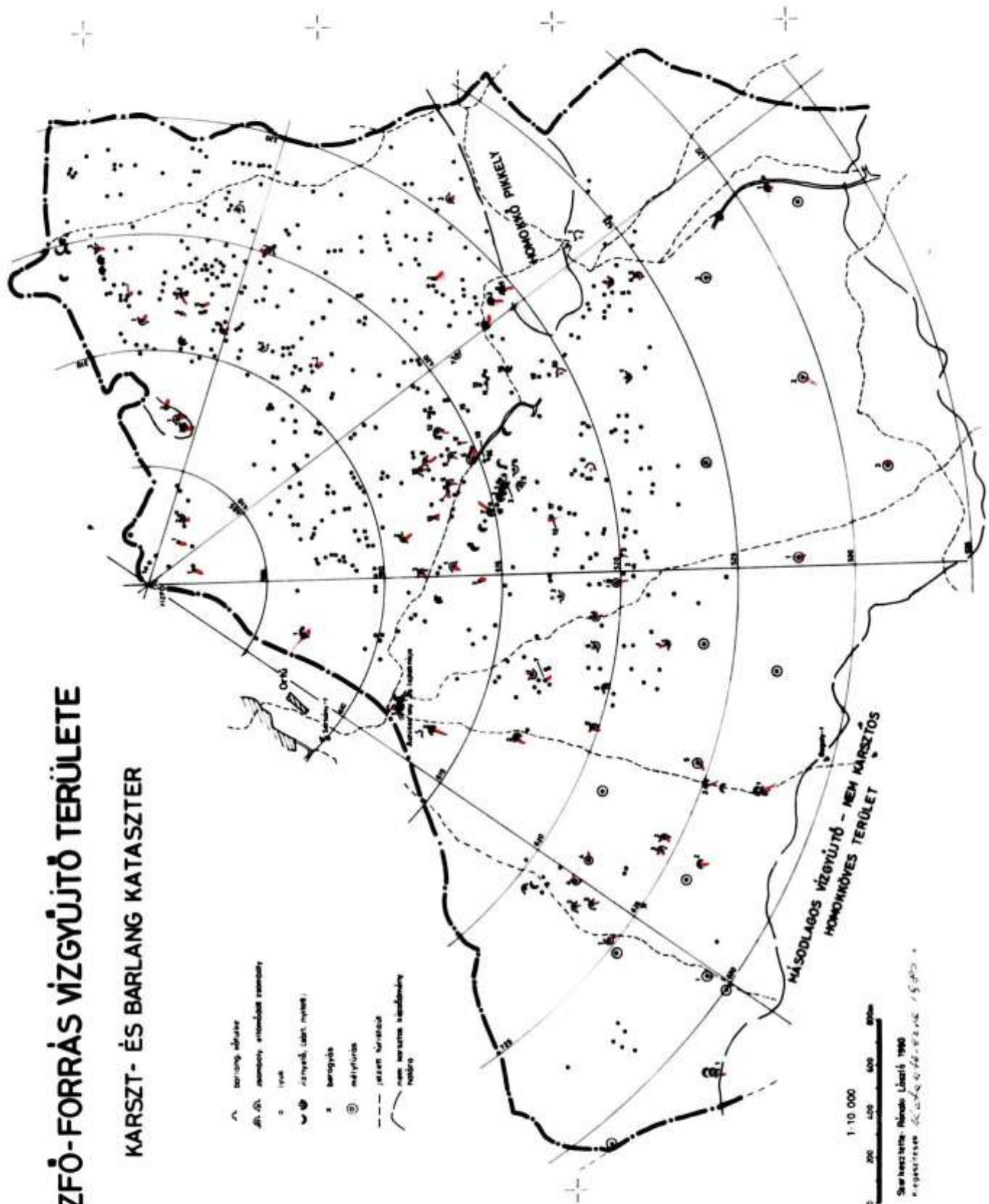
1	2	3	4	5	6	7	8
46.	4124.520.o6	Vak zsomboly	1972.	2			
47.	o7	Szárazkúti hasadék bg.	1972.	11			
48.	o8	Névtelen barlangocska	1972.	5	11		
49.	o9	Iyukas dolina		-			
50.	10	Névtelen barlang	1949.	13			Jelenleg csak 7 m-ig nyitott
51.	11	Rókatanya		-			
52.	12	Sziklafal		-			
53.	13	Füstös zsomboly	1972.	13			
54.	14	Szakadék dolina	1978.	6	2		
55.	15	Iyuk	1964.	4			
56.	16	Terrárium ny.	1953.	5			Terrárium nyelő
57.	17	Denevér ^{és} zs.	1977.			15	MKCs.1977.ÉJ /A térfogat adat tulsótti/
58.	18	Névtelen Nyelőluk	1980.	6			
59.	19	"- barlang	1978.		5		
60.	20	Nyerges bg.	1978.	6	20	17	
61.	525.o1	Vörös zsomboly	1965.	-			
62.	o2	Névtelen lyuk	1965.	-			
63.	o3	Behúzó lyuk	1965.				
64.	o4	Turista zs.	1965.	4			
65.	o5	Köteles zs.	1976.	33		300	MKCs 1976 Évi Jelentés
66.	o6	Névtelen zs.	1977.	7			MKCs 1977 - " -
67.	530.o1	4321 sz. furás	1976.	-			151 m mészkőben kv. észlelés
68.	o2	4322 sz. "-"	1976.	-			354 m - " -
69.	o3	4334 sz. "-"	1979.				384 m - " -
70.	535.o1	Remeteréti vizny.	1972.	-			időszakos - zárt
71.	o2	4323 sz. furás	1977.	-			199 m mészkőben kv. észl.
72.	o3	4332 sz. - " -	1978.	-			130 m - " -
73.	610.o1	Csontos zs.	1977.	17		20	MKCs 1977.ÉJ
74.	615.o1	Hatos nyelő	1962.	12			KB Tájékoztató 1962
75.	o2	Achilles ny.	1964.	5		550	XIV. sz. viszonyjelzés Karszt és Barlang 1970. MKCs 1974.ÉJ
76.	o3	Szellőző lyuk	1977.	3			MKCs 1977. ÉJ
77.	620.o1	Lendület zs.	1955.	10			Előmődött
78.	o2	Szuadó inaktív nyelője	1960.	26		15	KB Tájékoztató 1962,63,64
79.	o3	Madárka zs.	1965.	21		70	MKCs 1977. ÉJ.
80.	o4	Mohos szikla zs.	1963.	-			
81.	o5	Hágcsós zs.	1970.	13		20	
82.	o6	Cseppkőves zs.	1970.	20		120	
83.	o7	Hasadék lyuk	1965.	-			
84.	o8	Névtelen zsomboly	1976.	16			MKCs.1977.ÉJ-ben "S-1"
85.	o9	Névtelen bg.	1977.	2	3,5		MKCs.1977.ÉJ-ben #BRB-5 ⁿ
86.	10	4320 sz. furás	1977.	-			372 m mészkőben kv. észl.
87.	625.o1	Sasréti zs.	1962.	22		120	
88.	o2	Körtvélyesi zs.	1965.	10			
89.	o3	"- II. zs.	1980.	10			
90.	o4	Orfű-14 sz. f.	1966.	-			188 m mészkőben kv. észl.XVI.sz.Viszony- jelzés
91.	o5	4282 sz. furás	1969.	-			182 m m.kőben kv.ész lelés

VÍZFŐ-FORRÁS VÍZGYŰJTŐ TERÜLETE

KARSZT- ÉS BARLANG KATASZTER

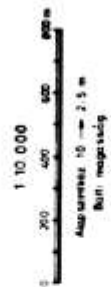
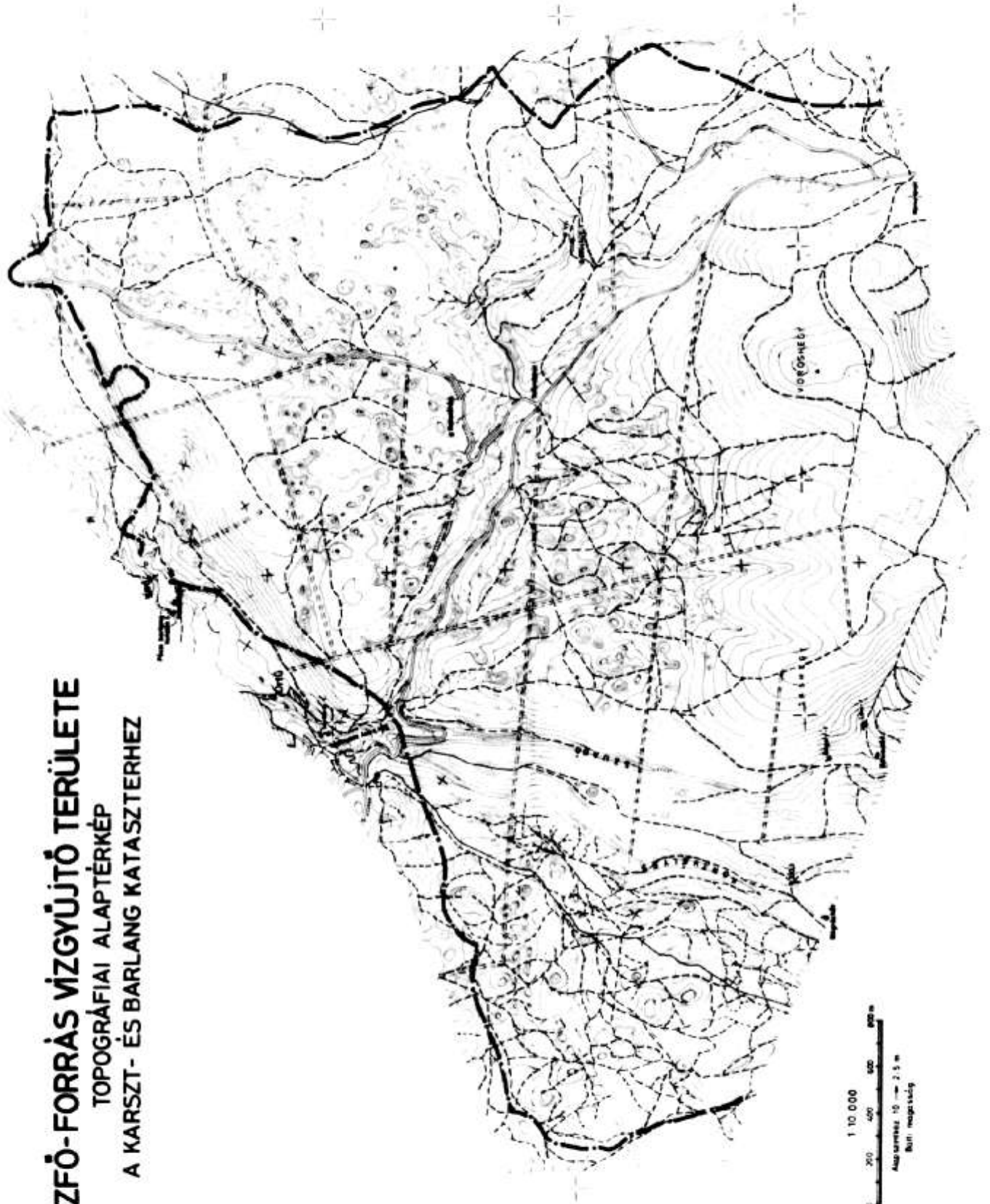
- ▲ barlang előzetes
- ▲, ● barlang előzetes-erőművelés rendszer
- vízár
- ⊙ vízgyűjtő (szelvény, nyílás)
- ⊙ barlangyás
- ⊙ mélyfúrás
- jelen karsztos
- - - nem karsztos karsztosított terület

1:10 000
0 200 400 600 800 m

Szakmai terv: Rákos László, 1980
Kiegészítés: Rákos László, 1982

VÍZFŐ-FORRÁS VÍZGYŰJTŐ TERÜLETE
TOPOGRÁFIAI ALAPTÉRKÉP
A KARSZT- ÉS BARLANG KATASZTERHEZ

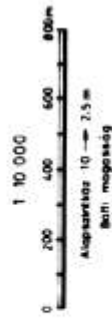
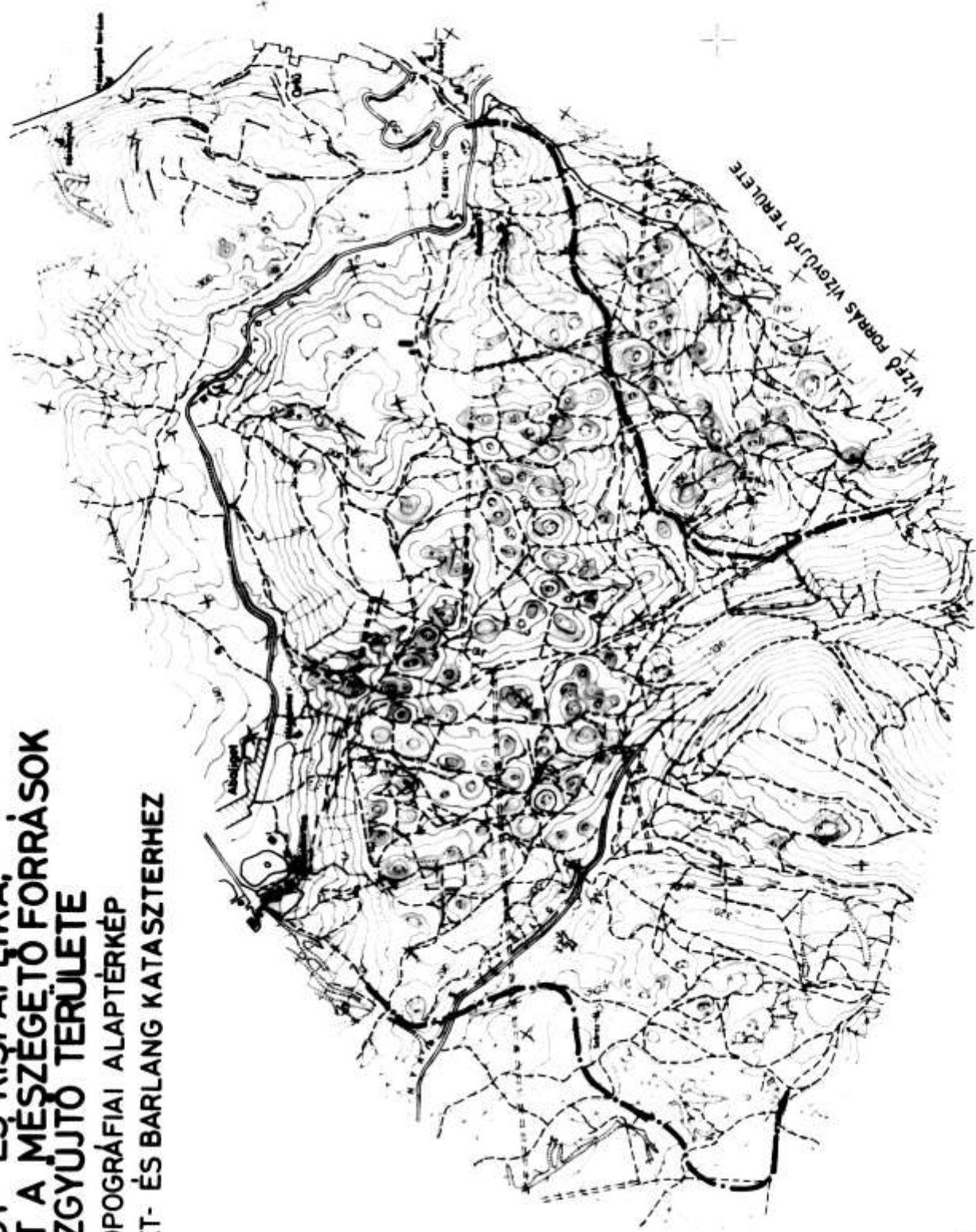

1:10 000
A víznyelés 10 → 2,5 m

NAGY- ÉS KISPAPLIKA, VALAMINT A MÉSZEGETŐ FORRÁSOK VIZGYÚJTÓ TERÜLETE

TOPOGRÁFIAI ALAPTÉRKÉP

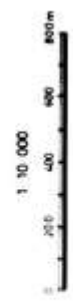
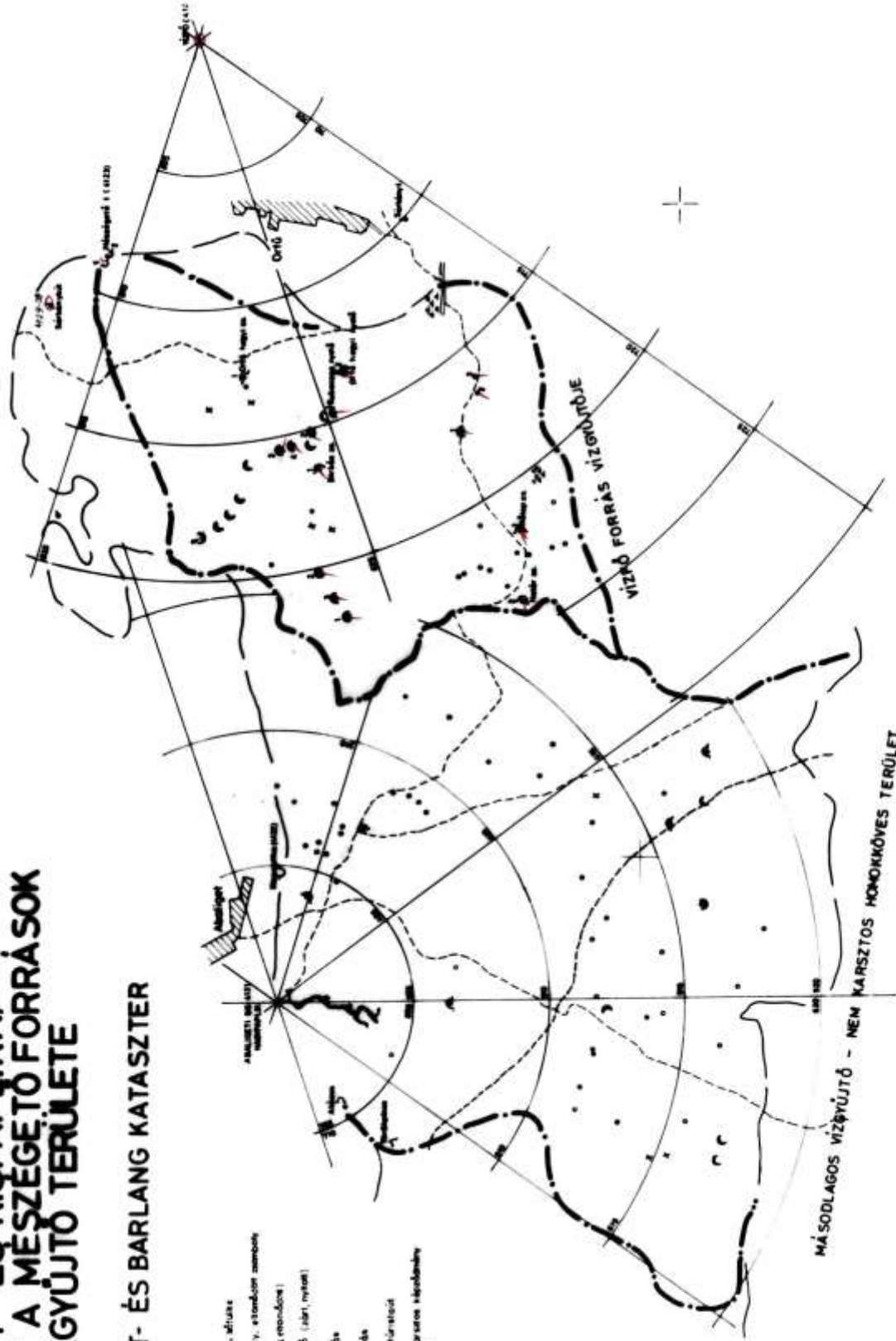
A KARSZT- ÉS BARLANG KATASZTERHEZ

NAGY- ÉS KISPAPLIKA, VALAMINT A MÉSZEGETŐ FORRÁSOK VIZGYÚJTÓ TERÜLETE

KARSZT- ÉS BARLANG KATASZTER

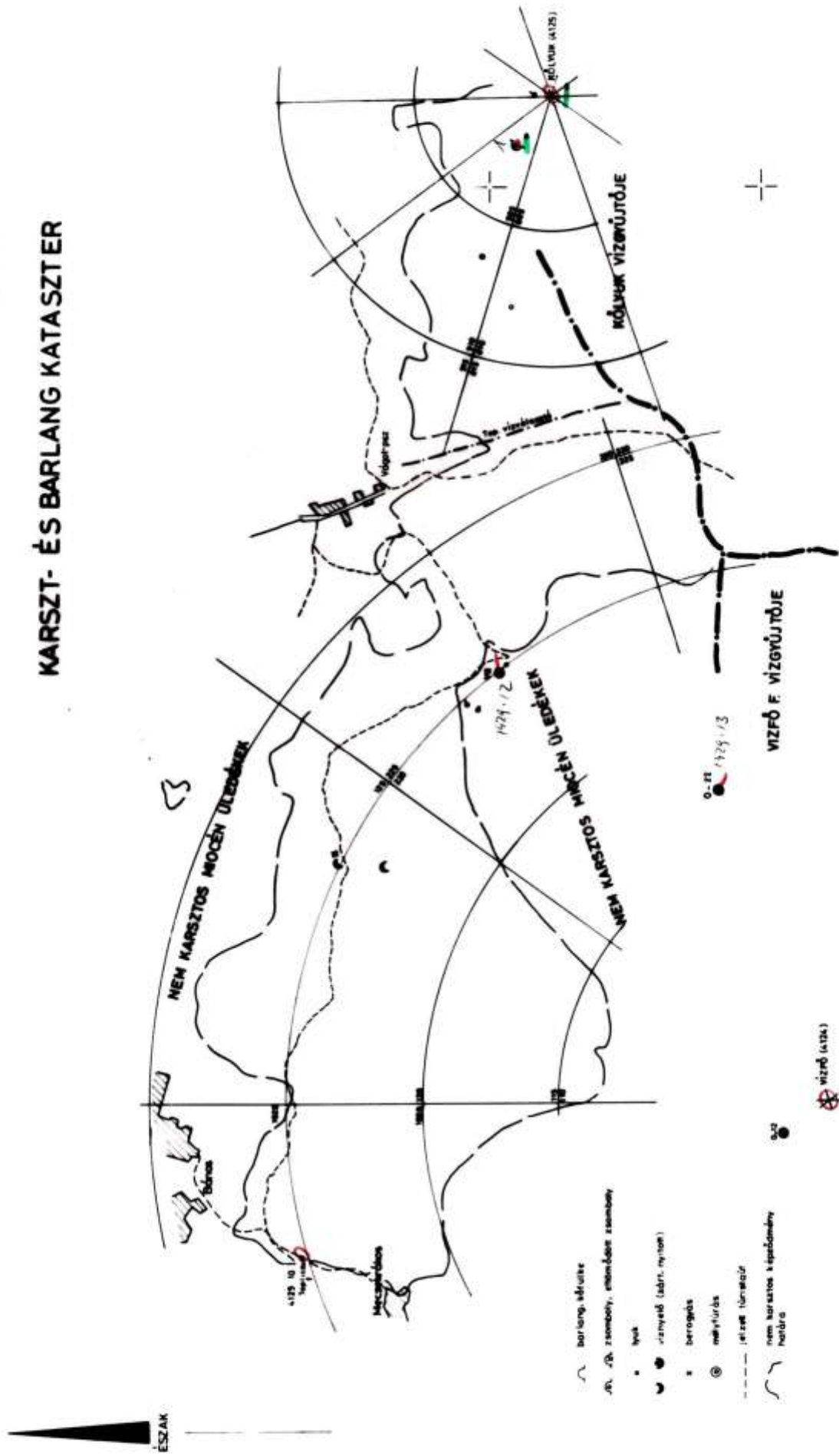
- ▲ barlang-ajtó
- ▲▲ avasvíz, állandóan áramló
- víz (lejtésdőlés)
- forrás (ábr. rajt)
- barlang
- ⊙ nyílás
- jelzett karsztvíz
- nem jelzett karsztvíz
- határ

Szerkesztés: Péter László 1980
 Megjegyzés: Kézirat, kézirat 1980.

BÁNOSI KARSZTTERÜLET

KARSZT- ÉS BARLANG KATASZTER

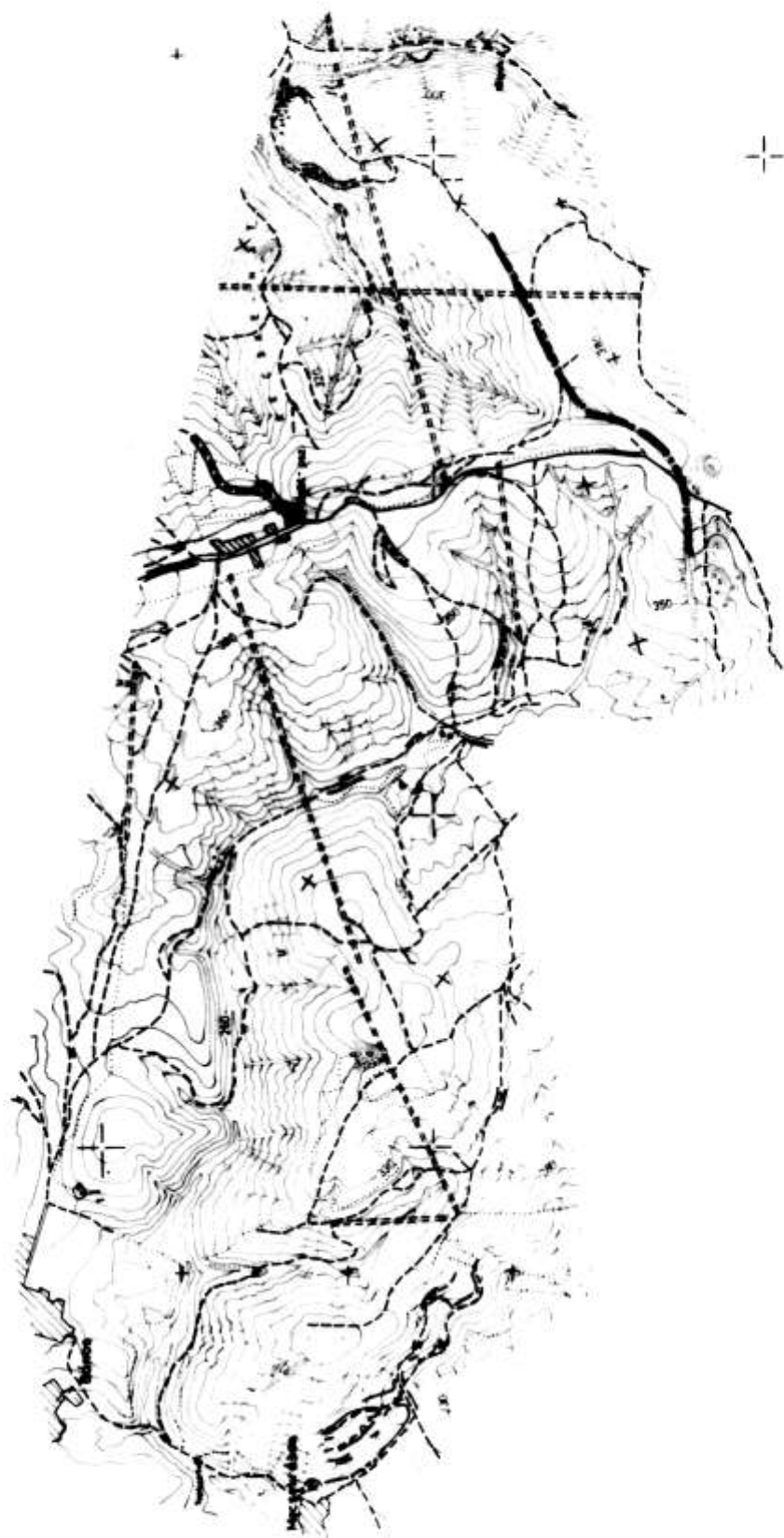

Szerkesztette: Rónai László 1980
 Kiegészítés: Cs. L. Rónai 1989, 1990

BÁNOSI KARSZTTERÜLET

TOPOGRÁFIAI ALAPTÉRKÉP

A KARSZT- ÉS BARLANG KATASZTERHEZ

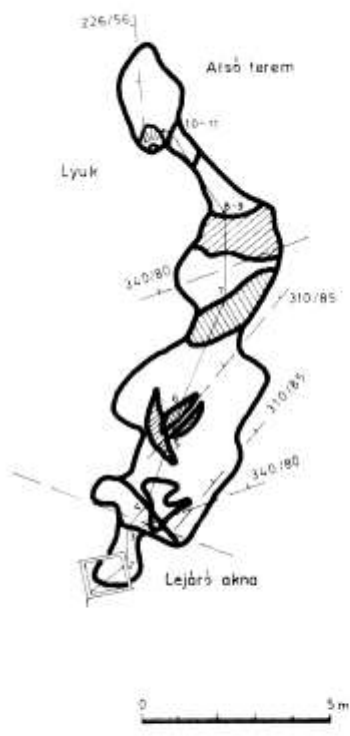

X₁ helyek

JÖSZERENCSET AKNABARLANG

TÉRKÉPE, FÜGGŐLEGES METSZETE ÉS KERESZTSZELVÉNYEI

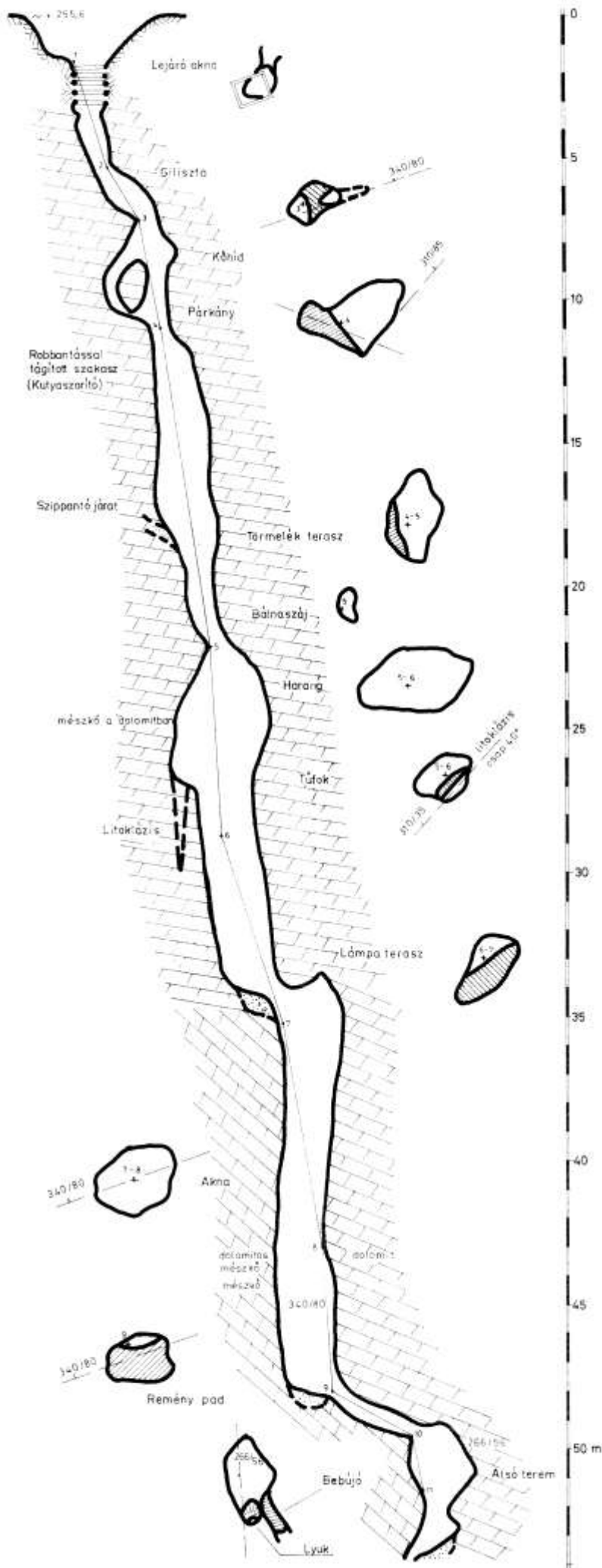
Szerkesztette: Rónaki László 1980 V.

A felmérés a Mecseki Karsztkutató Csoport szervezésében történt 1973 július 6-8. A mérést végezte: Rónaki L, Király L, Olasz J, Gardánfalvi B, További résztvevők: Balázsovics I, Kolarics J, Tóth J, Soós F.

MEGJEGYZÉS:

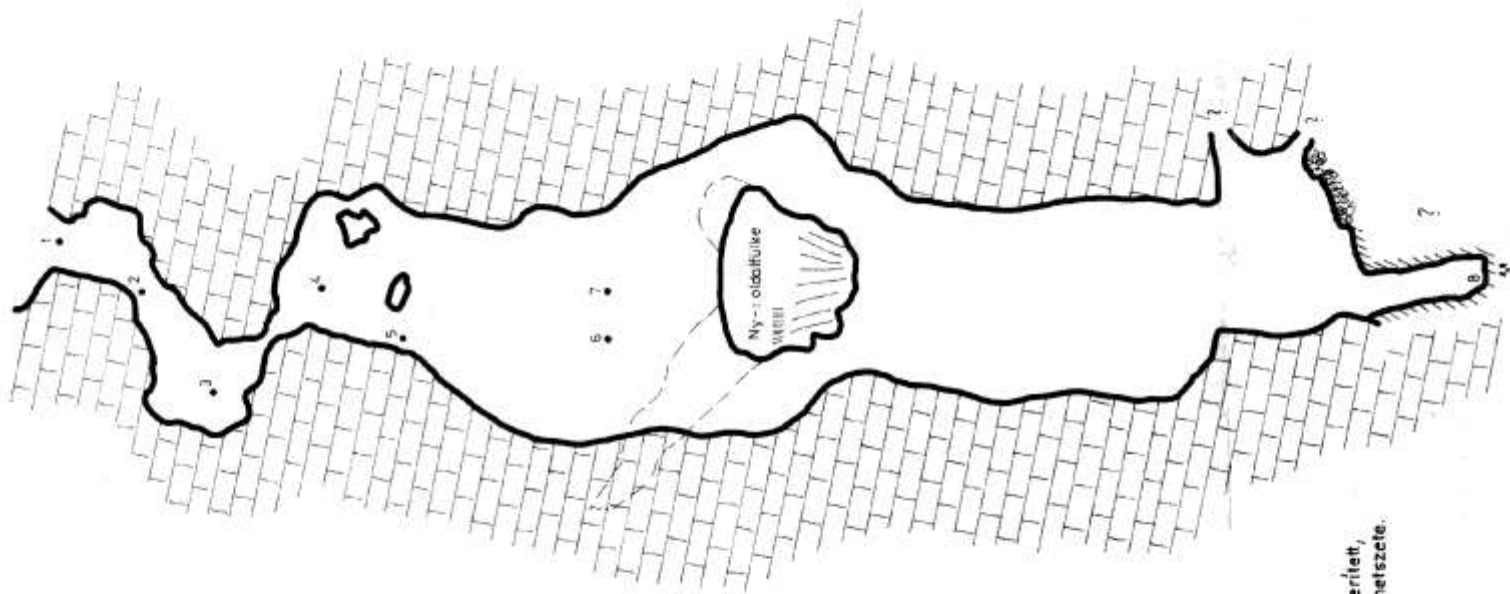
A polygon mérés tervezési vázlatához bányászkompasszal vezetett pontokkal történt. A 10-48 m- közötti szakaszon a drótkötélletra miatt a vasmentesség nem volt biztosítva.

A metszeteken a vonalkózott részek a padokat jelölik.

A KÖTELES ZSOMBOLY TÉRKÉPE ÉS SZELVÉNYE

Szerkesztette: Rónaki László 1980 I.
Felmérés: 1976-1979. Kövesdi J. - Lénárt L. - Majoros Zs. - Rónaki L.

MEGJEGYZÉS. A 0-9 m között a poligon mentén kiterített,
míg tejjebb É-D-i irányú a barlang metszete.

c./ A munkabizottsági anyagban nem szereplő
egyéb kataszterezett barlangok

Az év folyamán a beremendi kőfejtőben két barlang tárult fel, melyekről fotódokumentációt készítettünk, felmértük és leírását röviden itt közreadjuk.

Az alább leírt barlangok anyaga az 1978-ban készített "A Villányi hegységi karszt" barlangkataszteréhez illeszkedik és a szükséges folyamatos kiegészítés részét képezi. Így a mellékelt helyszínrajzon az újabb barlangok számozása folytatólagosan a 13 és 14-es sorszámot kapta. A helyszínrajzon feltüntettük a 13 sz. barlang helyén a korábbi kataszterezéskor / 1977-78/ rögzített bányafal helyzetet, amikor is itt a + 143-as szinten a falban vörös agyag, fehér kristályos képződmények és kisebb nyitott üregek utaltak a közeli barlangjára / ld. A Villányi hegységi karszt 3. kötet fotódokumentáció/

A Beremendi-13 sz. barlang

A + 143-as szint bányafalának K-i irányban történt előrehaladása során 1980. június első napjaiban a bányaszinten mozgó gépek alatt a kőzet beszakadt és rövidesen közel 1,5 m átmérőjű akna vált szabaddá. Elsőként Magúts Mihály ereszkedett le, de néhány méter mélyen lévő szikla omladékon túl nem jutott.

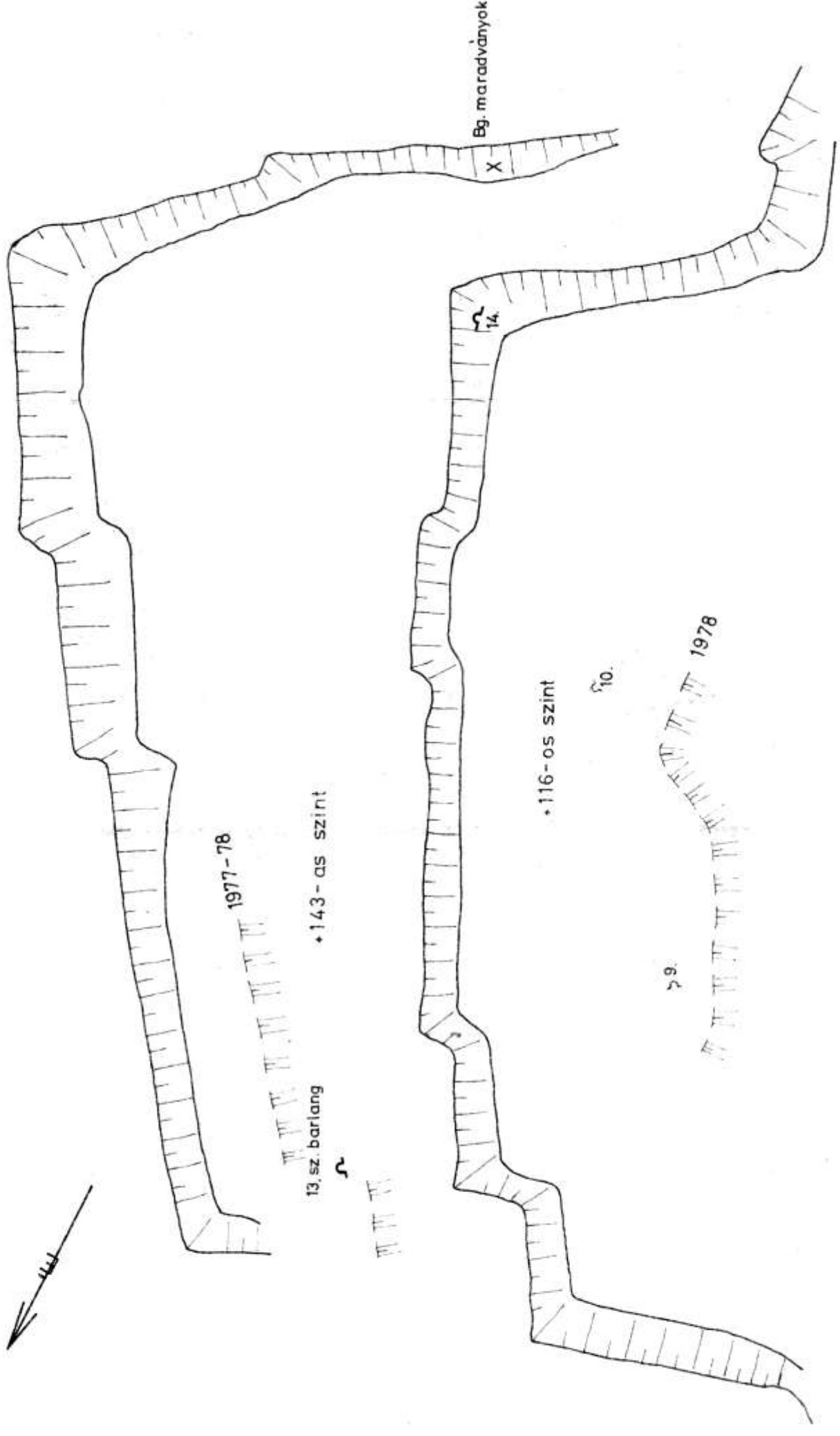
Az első felderítő leszállást 1980. VII. 5-én hajtottuk végre. / Kövesdi J. Fentős Cs. Téglás J. Rónaki L./
Később felmérő és fotóturákat bonyolítottunk le /VII.6, VII.12. Téglás J. - Rónaki L./

Az 1,4 x 0,9 m-es nyíláson hatoltunk be a barlangba.

Ez egy tektonikus litoklázis részben agyaggal kitöltött része, mely osontmaradványokat is tartalmaz / dr. Bidló Gábor meghatározása az eljuttatott mintákból/

A BCM KŐBÁNYA HELYSZINRAJZA AZ 1980-BAN FELTÁRT BARLANGOKKAL

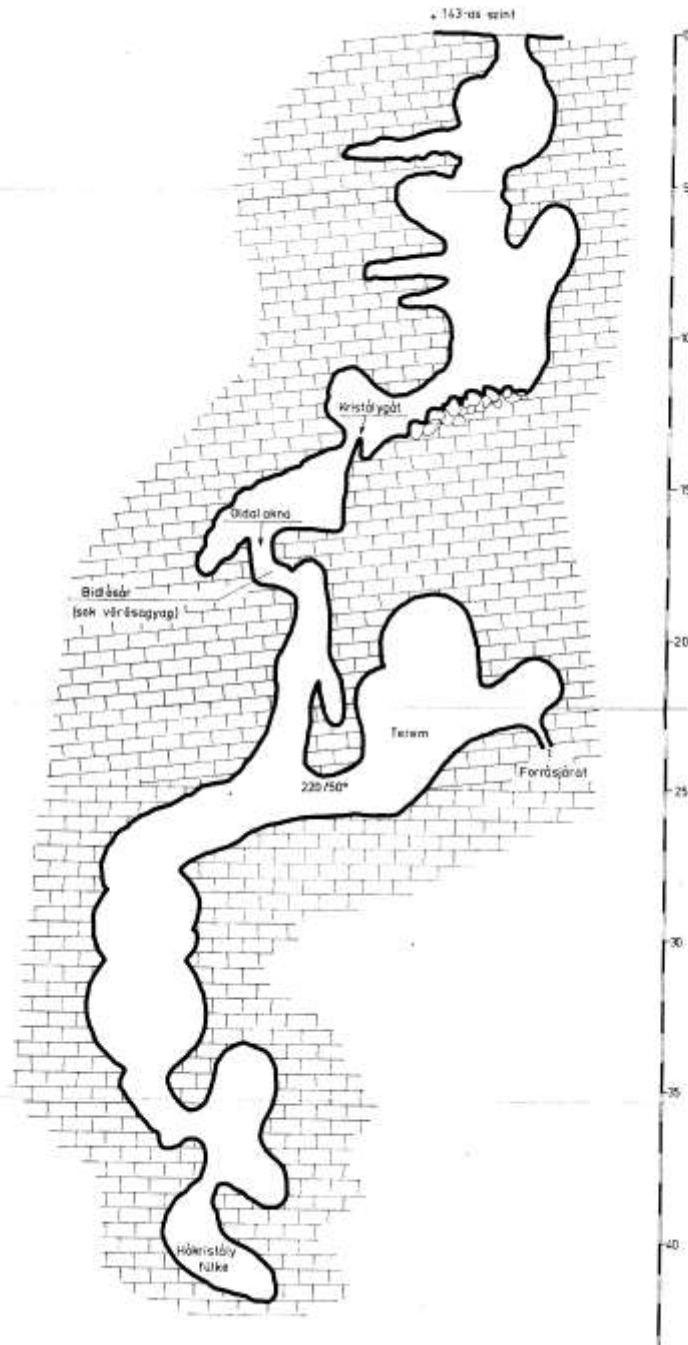
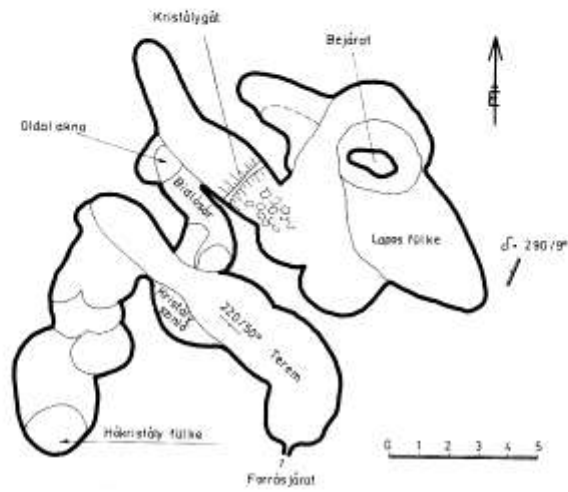
Szerkesztette: Rónaki László 1980 július

VÁZLAT A BEREMEND 13-AS BARLANGRÓL

NYILÁSA A KÖBÁNYA 143-AS SZINTJÉN 1980 MÁJUSÁBAN SZAKADT BE.

Szerkesztette: Rónaki László 1980.

Leereszkedve az első gömbfülkébe 2 m mélységnél az említett tektonikát kitöltő agyag akker sárga és téglavörös színben váltakozik.

A gömbfülkében 4,5 m mélyen DK-re kb. 6 m távolságig benyuló fokozatosan összeszűkülő lapos üreg van kristályos falfelületekkel és vörös agyagerekkel. Az üreg mennyezetén fülvezető - de frissen behullott kövekkel eltömődött járatot figyelhetünk meg.

Az első gömbfülkéhez lejjebb 2-4 m átmérőjű újabb fülkék kapcsolódnak. A 7. és 9. m-nél egymás alatt két féregjáratszerű \varnothing 1 m-es szintesen nyújtott gömbölyített felületű üregek vezetnek ÉNy-i irányban.

Lejjebb ereszkedünk és a 12. méternél a lehullott kőtömbökön állva DK felé felmagasodó gömbösen kialakult ovális termet látunk. Ellenkező irányban lejtősen folytatódik lefelé a gömb alakú üregek sora.

Oldalt egy frissen eltömődött járat vezet föl az első fülkéhez.

A bányából behullott törmelékhalmas^{on} lecsuszva a 13 m-es mélységnél egy "kristálygáthoz" jutunk, mely a hasadékszerű barlang-folyosó alján keresztben magasodik. A folyosó tovább fehér kristályos /aragonit ?/ falakkal igen szép látványt nyújt, különösen az átárvó 1-5 cm-es litoklázisok, melyeket vörös agyag tölt ki. A barlang első szakaszában feltűnt, hogy a sötétszürke mészkő igen érdekes korróziós átalakult felületekkel rendelkezik. Helyenként kagylóhéj-maradványszerű 3-6 cm-es íves alakzatok szinten is eltérő kipreparálódott formái jelentkeznek. Másutt fröccsentésszerű szórt sötét felületek is láthatók. /Lehet, hogy a robbantás hatására?/ Az utóbbi sok csapadékleeszivárgó vizétől a falakon puha málló világos és sötétszürke massa képződött. A kristályos fehér színű képződmények is puhák, ujjal benyomhatók. /4-5 cm-ét zsugorodnak/

Tovább haladunk a 13. m-es mélységtől a 310° irányu hasadékszerű fehér kristályos felületekkel borított járatban, melynek Ny-i oldalában gömbfülkéből 0,6 m-es átbujó nyíláson bejuthatunk egy kis aknába / $\varnothing 1 \text{ m}$ /.

Még a D-i oldalaknába behatolás előtt a tektonikus hasadék tova vezető szűkületét egy függőlegesen levezető, de lent a hasadékkal távolabb találkozó bővebb járatba sikertelenül próbáltunk lecsászni.

A porlódó szírom és haszzerű aragonitbevonat érdes felületében az overál szakadozott, végül a lehatolás meghiúsult.

Az oldalakna 2 m-rel az átbujó alatt vörös agyaggal borított párkány után DK-i irányban rövid járatrész következik rendkívül sok és sötétvörös színű agyaggal / Bidlósár - elnevezés tőlünk/.

Innen egy " kétlyukas kürtő"-be ereszkedünk. A kürtő DK-i vak részét kb. 21 m-es mélységben egy vékony / 0,1 - 0,2 m / tarajszerű fal izolálja további 1,5 m mélységig. Az ÉNy-i aknán lehet leereszkedni, melynek gömbös alakzata felfelületét lekvárszerű szürke agyagos mállós termék borítja. Így itt a 25. m mélységnél a végig kifeszített mérőszinor hosszúsága 32 m-t jelez.

A talp fölött 0,5 m-rel magasabban szintes kristály párkány van a DNy-i oldalon. Itt az üreg $220/50^{\circ}$ helyzetű kb. 0,8 m-es breccsiával töltött agyagos litoklázis mentén jött létre. DK-re a lejutási helytől 6 m távolságban - felmászva néhány métert - egy hasonló nagyságu gömbös formából alakított terembe jutunk. Itt a D-i végén 2 m átmérőjű gömbfülke végén az aljából 0,2 m széles ősi forrásjárat mélybe vezető maradványa látható.

Az ellenkező irányban a teremtől leereszkedve a hasadék ÉNy-i folytatásaként kialakult gömbfülke végén hasonló forrásjárat szűk csatornájára leltünk.

A hasadéktól Ny-ra gömbfüzérből kialakult alnában traverzálhatunk. A 35. m mélységnél a falak egyöntetűen fehér aragonit kristályokkal és amorf habyszerű felületekkel csillognak. A kiékelődő hasadék fenekén lisztszerű vagy murvaszerű aragonithalom gyűlt össze. DK-i irányban egy szűkületen átbujva több egymásba szakadozó gömbfelület alkot tágasabb üreget, melynek É-i részén beszűkülő kürtő rövid távolság után elzáródott.

D.-felé tartva újabb szűkületen kell átcsuszni, majd 38 m mélyen egy "Hókrisztály fülke"-be jutunk. Ennek alját vastagon fehér aragonit murva fedi. A fülke legmélyebb része 42 m-ben zárt. A mérőszinór 47 m hosszúságot jelez.

A visszatérés a fölzótt agyagos szakaszokon megerősítő tornamutatványokat igényelt mindaddig, míg a közlekedés megkönnyítésére hágcsókat nem helyeztünk el.

Az üzemvezető /Szőke József/ tájékoztatása szerint a szint lefejtésére még ez évben sor kerül, így a barlang megsemmisül.

Az elkészített térképet és szelvényét itt a 15. ábraként csatoljuk.

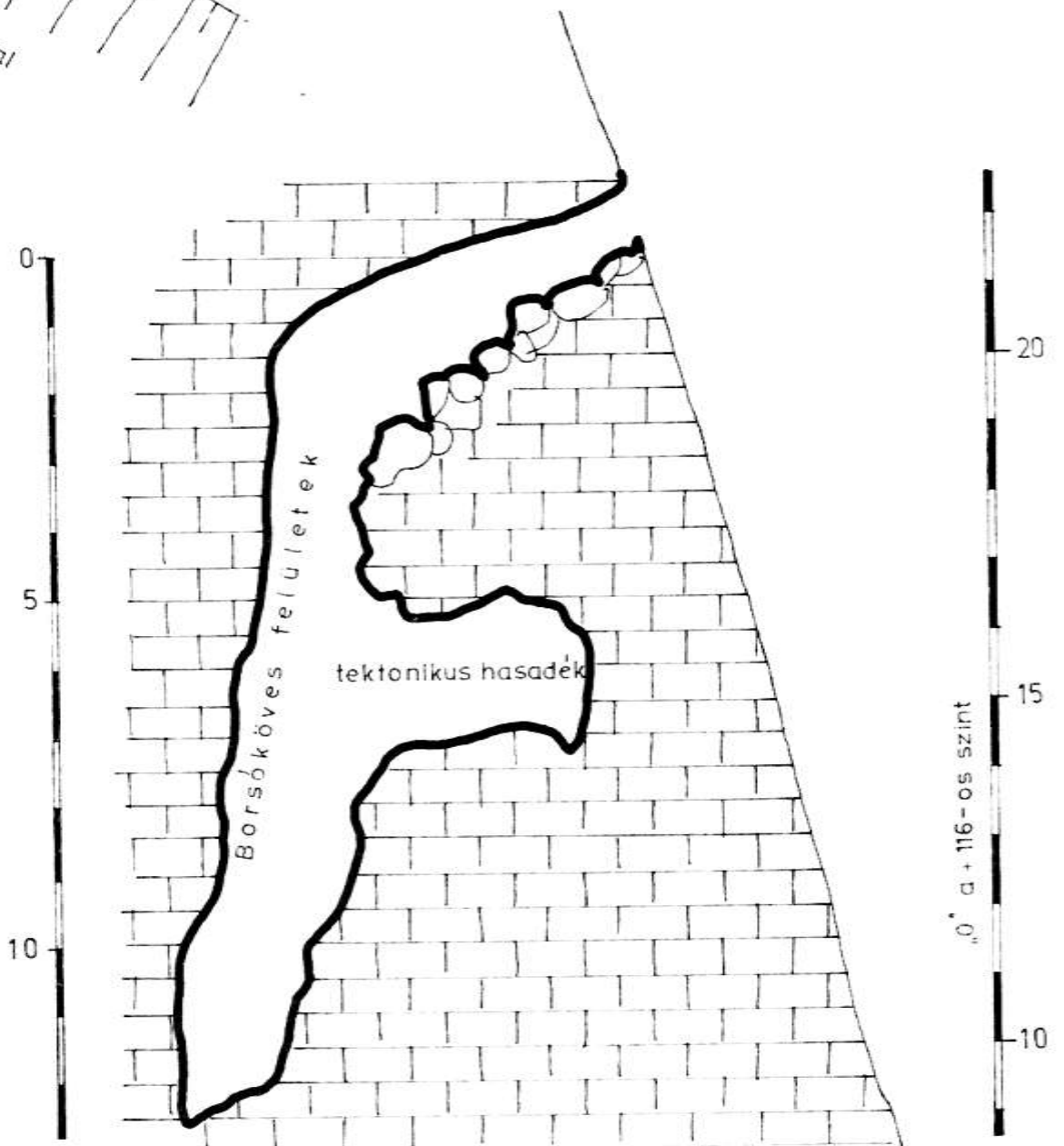
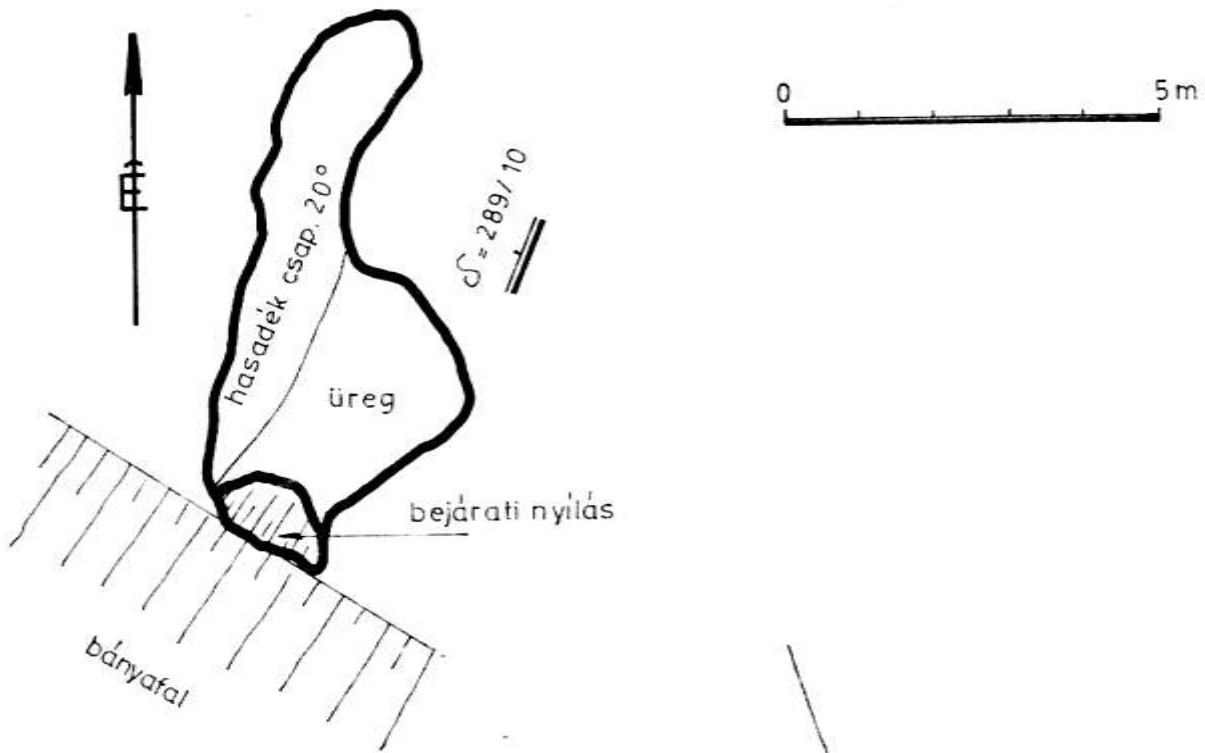
A Beremend-14. számú barlang

A + 119 m-es szint felett 22 m-rel a meredek bányafalon július első napjaiban láthatóvá vált robbantás után egy nyílás. Mivel a következő szelet robbantását 8-ára tervezték, így 6-án /vasárnap/ a barlang katasztrofizációját sürgősen elvégeztük. Fotókat is készítettünk.

A bányafalon felmászva δ 0,8 m-es ivesen nyíló bejáraton behatolva 6 m hosszú borsókö képződményekkel borított falfelületekkel határolt lapos üregbe jutottam /Rónaki/

BEREMEND 14. SZ. BARLANG

(A +119-es szint felett a bányafalban 1980 júliusban megnyílt, majd lerobbantott üreget felmérte Rónaki László és Téglás Judit)

Az ÉNy-i oldalon 20° -os csapású hasadék - ugyancsak borsóköves falakkal - vezet a mélybe. Az 5. m alatt ez D felé is folytatódva szűk üreget képez, melynek végén 0,5 m mély üreg van.

É-i irányban a 0,5 m széles hasadékban 12,5 m mélységig tudtam lejutni, ahol a robbantásból behullott kőtörmelék a továbbjutást elzárta.

A bejárati lapos terebben megtaláltam a következő szelet robbantásához ferdén föntről mélyített furólyukat, mely az üreget átharántolta.

A barlangról készített szelvényt itt a 16. sz. ábraként csatoltuk.

3./ A TUDOMÁNYOS MUNKA ÉS EREDMÉNYEI

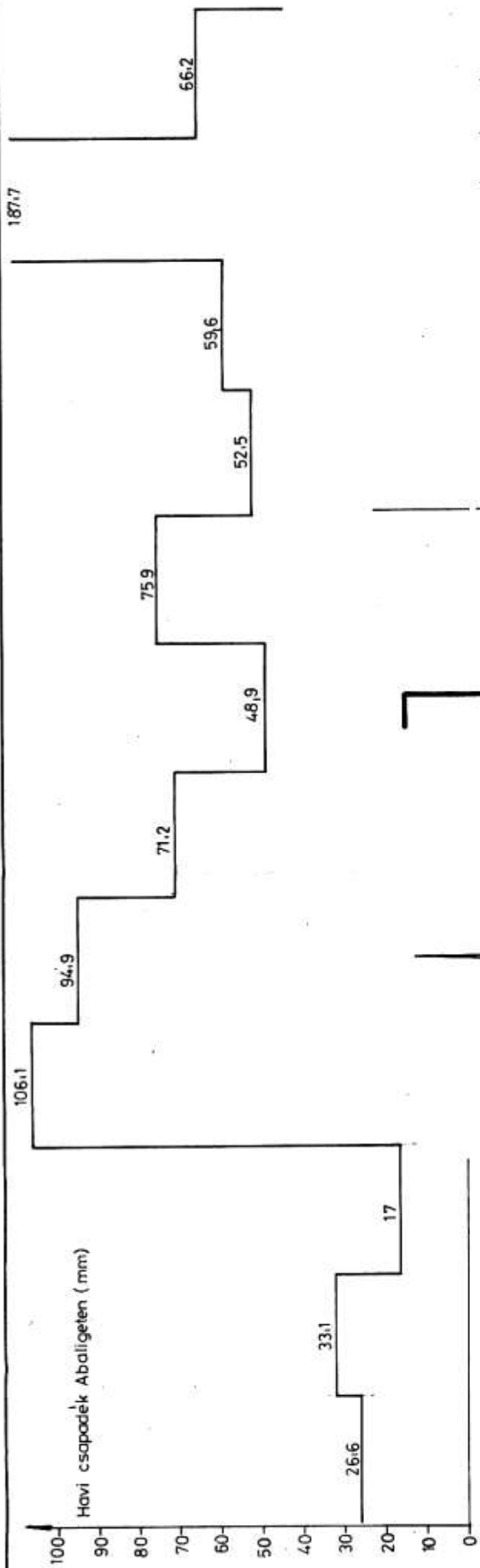
Az elmúlt évek jól bevált gyakorlatát folytatva a karsztvíz folyamatos vizsgálatát végeztük. E mellett a megbízásos munkabizottsági feladat megoldásokra is sor került. Az évi tervünkben szerepeltetett geofizikai munkák beindítására is sort kerítettünk azzal, hogy a korábbi mérési eredményeket Várhegyi András geofizikus tagtársunk értékelte és a további feladatainkat újabb mérési módszer bevezetésének javaslatával meghatározta.

E három témacsoportot az alábbiakban részletezzük.

a./ A karsztvíz vizsgálata

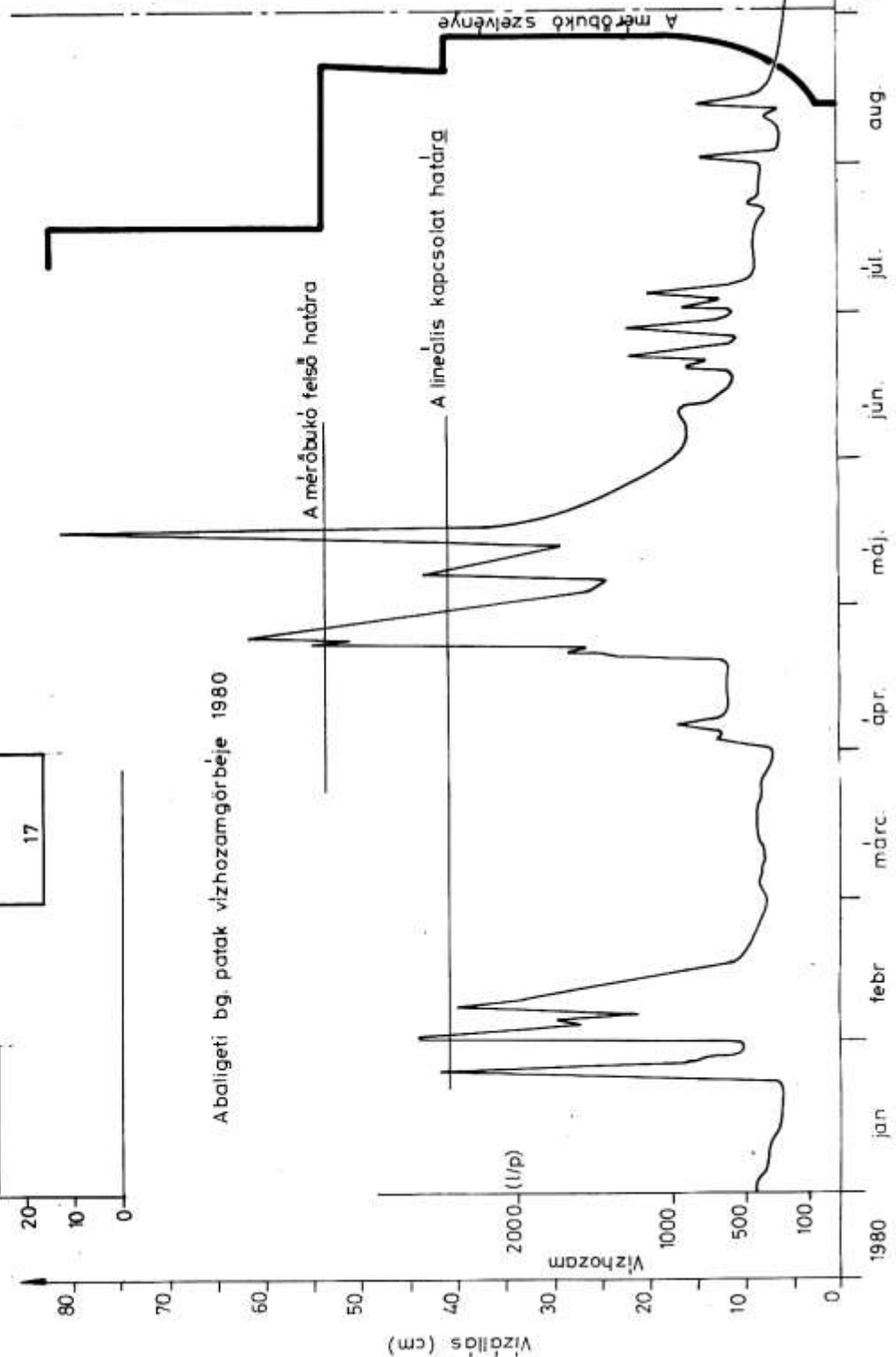
Az évek óta folytatott rendszeres trícium vizsgálathoz kéthavonként gyűjtöttük a mintákat, melyek feldolgozását a VIFUKI végzi dr. Dénes György vezetésével.

Enek a vizsgálatnak értékeléséhez nem mellőzhető a karsztvízszint és hozam változásának ismerete. Nagy

A HWK P10 műszerrel 1,5 magassági méretarányban 32 napos forgási szalagon történt regisztrátumból szerkesztette Rónaki László.

Abaligeti bg. patak vízhozamgörbéje 1980

A mérőbúró felső határa

A lineáris kapcsolat határa

A mérőbúró szelvénye

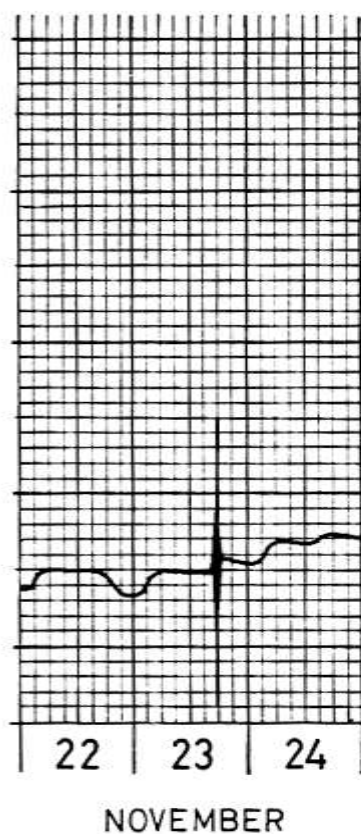
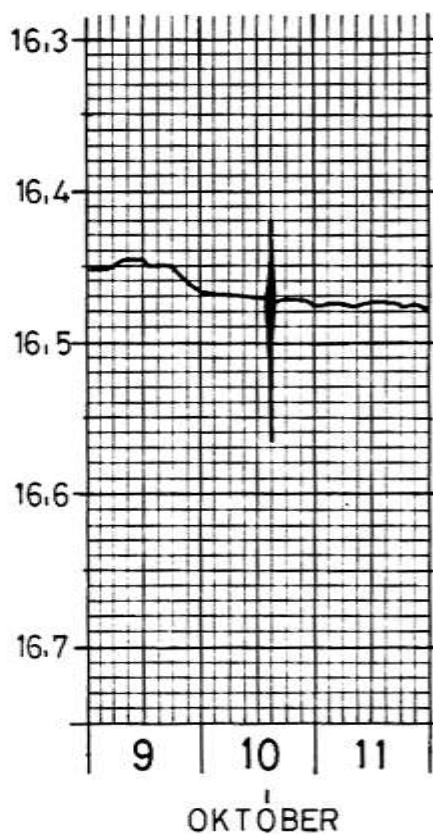
Vízidő (l/s)

Vízhozam

1980 jan febr márc ápr máj jún júl aug szept okt nov dec

A földrengések hatására bekövetkezett vízszint lengések 1980 évi észlelése az Abaliget-4 sz. fúrásban

Időlépték: 1 osztás = 3 óra (32 nap 1 teljes fordulat)
Magasságlépték: 1:5 = 1 osztás 1 cm vízszintváltozás

Földrengés:

Algéria.

Dél Olaszország

segítséget jelent tehát a MÉV támogatásával lehetővé vált vízszint és vízhozam regisztrálás. Ennek eredményeként - mint az előző évek csoportjelentéseiben is - csatoljuk az Abaligeti barlang patakjának hozam-görbéjét, valamint az Abaliget-4. sz. vízszintészlelő furásban bekövetkezett vízleengések regisztrátumainak részleteit. Ez utóbbi a távoli földrengések hatását rögzíti. Ennek kiegészítéseként a MFA Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet Szeizmológiai Observatóriumától /Szeidovitz Győző/ megkaptuk a két rengés budapesti észlelési adatait.

Igy:

Dátum	Középeurópai idő /tBUD/	Magnitudo	Epicentrum
1980.X.10.	15 ^h 29 ^m 30 ^s	7,5	Algéria
	16 ^h 43 ^m 10 ^s	6,5	-"-
1980.XI.23.	19 ^h 36 ^m 20 ^s	6,5	Olaszország /Eboli/

A mellékelte regisztrátumon jól jelentkező vízszintleengés ugyanezen időpontban a környező szintészlelőkön anomália nélkül maradt ugyanugy, mint ahogy már korábban is bemutatunk hasonló eseteket /MKCs Évi Jelentése az 1977 évről p. 12-16 + 5 ábra/.

A legújabb karsztvízszint-észlelési adatokból /ld. Mecseki Karszt 1980./ megszerkesztettük a Vizfő karsztos vízgyűjtőjének izohipszás térképét.

/1:10000 léptéki melléklet itt / Ebből látható hogy a bűdöskuti homokkópikkely DNy-i végén a "Száraskút" környékén kis vízszint esésű terület van, ami a karsztosodottsággal függ össze.

Az izo-vonalak szaggatása a feltételezésre utal ott, ahol az adathiány miatt a kívánatos pontosság a szerkesztésnél nem biztosítható.

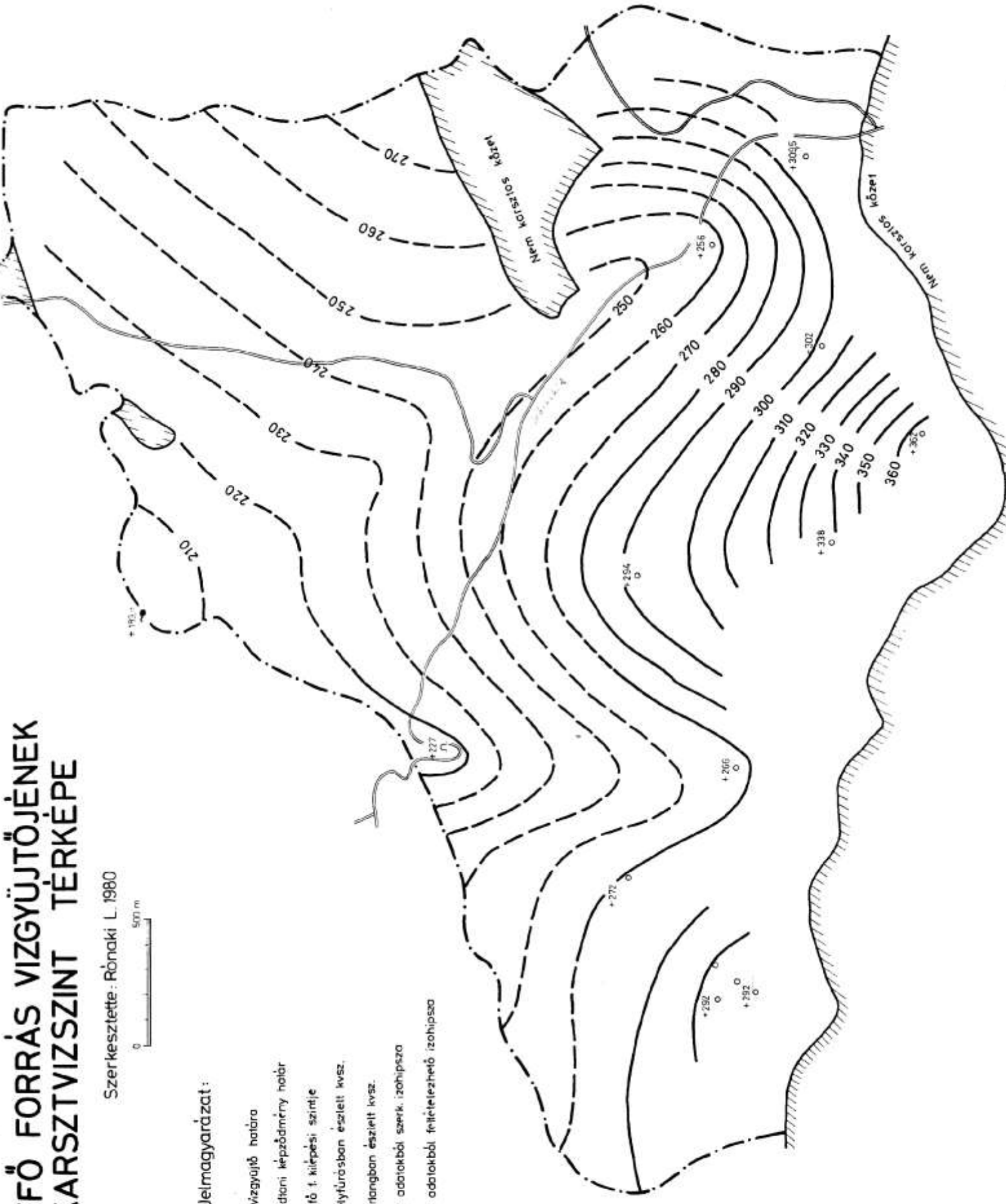
VIZFŐ FORRÁS VIZGYÜJTŐJÉNEK KARSZTVISZINT TÉRKÉPE

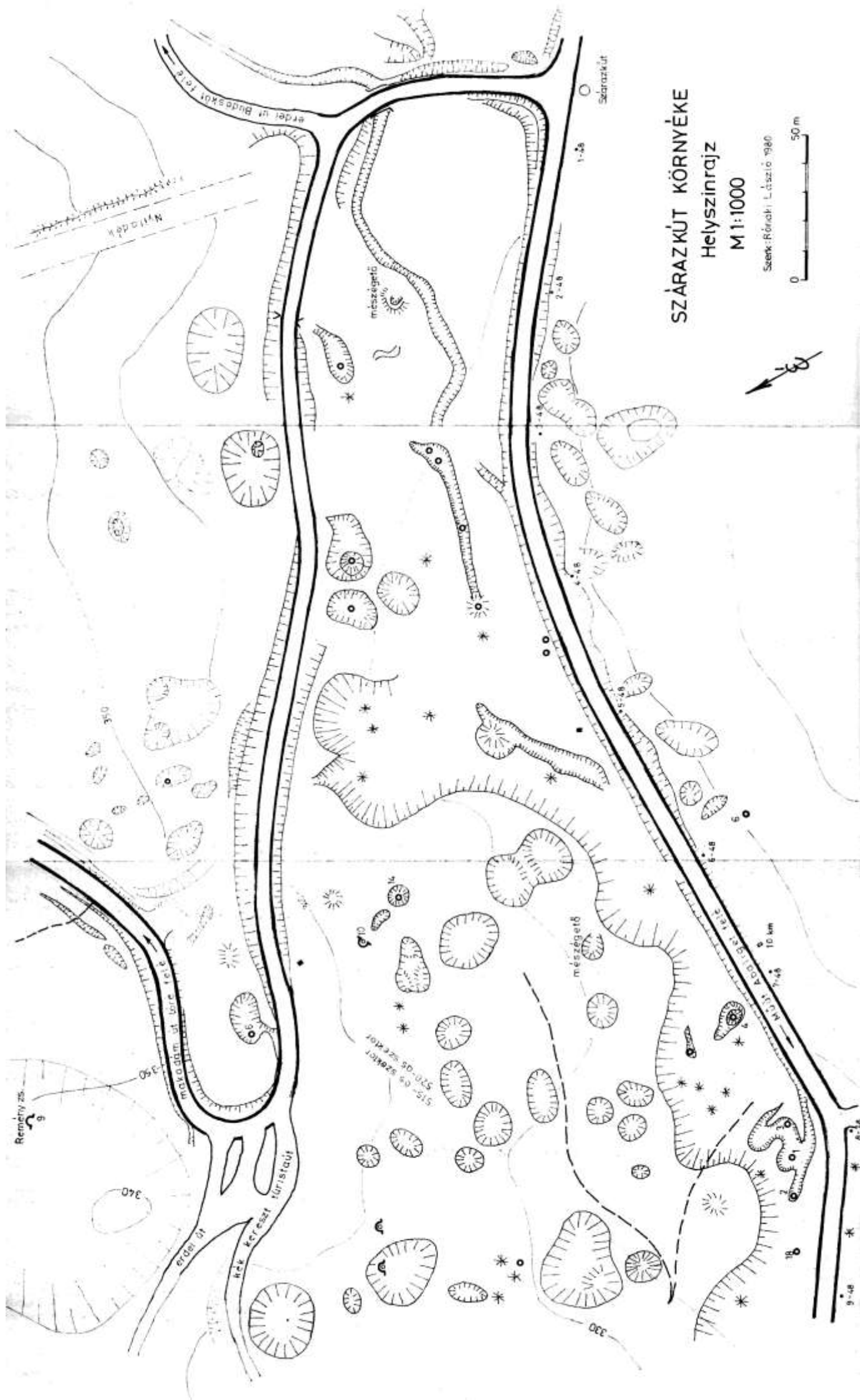
Szerkesztette: Rónaki L. 1980

Jelmagyarázat:

- A vizgyűjtő határa
- Földtani képződmény határ
- +1938
- +294
- +227
- Barlangban észlelt kvsz.
- Az adatokból szerk. izohipsza
- Az adatokból feltételezhető izohipsza

SZÁRAZKÚT KÖRNYÉKE
Helyszínrajz
M 1:1000

Szerk: Róznai László 1960

A Száraskút környékének 1:1000 léptékű dolina térképét is elkészítettük, bejelölve a kataszterezett objektumokat a táblázatban is szereplő számokkal. Ezt mellékeljük itt. A két térkép alapján a feltáró kutatás a területen célszerűen tervezhető és véleményünk szerint indokolt.

b./ Munkabizottsági tanulmányok

Két szakvélemény elkészítésében vettünk részt. Az egyik a MHT, a másik a MKBT keretében készült.

A felszín alatti vízkészletek témabizottsága /vez. Koch László/révén készített "Szakvélemény a tettei karsztviz további feltárására, különös tekintettel a pécsi pincerendszerek problémájára" címmel / p.23 + 12 melléklet/ Pécs, 1980. dec. 1-el a tervezőirodának továbbított anyaghoz felhasználta nyers tényvázlatot itt alább adjuk. A tanulmányhoz csatolt ábraanyagból egy átdolgozott egyesített illusztrációt mellékelünk Rónaki László szerkesztésében, felhasználva dr. Kassai Miklós, Koch László és Soós Józsefné által szerkesztett ábrákat.

Földtan

Általános ismertetése a PFI 1977-ben készített "Vizföldtani szakvélemény" /A Pécs tettei lap vizföldtani vizsgálata. TSz. 77/7-312/-ben megtalálható, de ezt kiegészíti az 1979-ben készített "Mecseki karszt" /1.rész I.kötet/ című MKBT munkabizottsági tanulmányban fellelhető leírás. Utóbbiban a terület bőséges bibliográfiája is fellelhető / ld. MÁFI Dél-dunántuli Területi Szolgálat/.

Vizföldtan

A fent hivatkozott munkákban a részletek megtalálhatók. A lényeg: A pécsi karszt tömege viszonylag kevésbé karsztosodott. Erre utal a felszíni karsztformák gyér előfordulása és külön kis területekre korlátozott volta.

Ennek ellenére bizonyítékok vannak a jelentős vízvezető barlangjáratok létezésére. / Id. Pucher J. Schmider A. BKI 1972. és Rónaki L. 1979. /

A forrástól 2.600 m távolságban mélyített kutató furásban a karsztvizeket csupán 23 m-rel találtuk magasabban, ami egyértelműen barlangjárat közelségét és a Tettyével való kapcsolatát jelzi. /viznyomjelzés $v = 310$ m/nap/ Ebből - figyelemmel a korábban /1967. Rónaki L./ leírt feltételezésekre - következik, hogy egy barlangjárat a Tettye forrás felé e térségben a vízzáró fekü képződmény közelében ezzel csaknem párhuzamosan alakult ki Ny-ról K-felé húzódó nyomvonalal. Ennek folytatásában a forrástól 3700 m távolságra 124 m-rel találjuk magasabban a karsztvízszintet, majd távolabb 4400 m-re a Tettyétől egy dolinában 1965-ben sikeres viznyomjelzés 780 m/nap áramlási sebességet adott /Id. Hidrológiai Tájékoztató 1977./ E vonalon találjuk a Hunyadi ut K-i partoldalában + 306 m magasan azt a hajdani forrásbarlang maradványt, mely valószínűleg a Tettye ősi kilépési helye lehetett, míg a fiatal kéregmozgásokkal megemelkedett karsztos tömeg felszín alatti eróziója a mai kilépési hely felé vezető barlangfolyósóval az ősi forrásjáratokat lecsapolta.

A FTI által a bg. közelében - attól Ny-ra - mélyített H-4 /+ 252 absz.m vsz./ és H-3 / + 249 m absz.m vsz./ furások által feltárt vízszint - véleményünk szerint nem a valódi karsztvízszint, hanem attól jelentősen magasabban - lehet, hogy "lebegő karsztvízszint" - ami a szökevény ^{karsztvíz} helyen / - az izchipszák folytonossága alapján -/ félremagyarázható téves következtetésre adhat okot. Azaz az itteni vizkiáramlás mennyisége jelentéktelen és nem a támaszkodó - csupán a leszálló karsztvízövhöz tartozó.

A támaszkodó övből a Tettye előtér vékony fedő üledékébe történhet vizkilépés, továbbá a Tettye - Szamárcut közötti területen a pliocén és miocén rétegek felé. /Id. MKBT munkabiz.jel. "A Pécsi Porcelángyári forrás hidrogeológiai vizsgálata. 1977/

A vízzáró fekében előforduló lokális vízvezető repedésekre hívja fel a figyelmet a Tettye alatt felfedezett néhány kis barlang a jura márgában /Id. Mecseki Karszt I. rész 1. köt. 1979./

Az 1:1000 méretarányu térképen feltüntettük az aknából eddig kihajtott vágatok és furások által nyert földtani adatokat. E szerint a forrás felé irányuló tervezendő vágathajtásnál figyelembe kell venni az aknától 60 m-re található 343/62⁰-os szerkezeti vonalat. A vágatban tehát csak e törésvonaltól É-ra lehet vízajtó létesítésére alkalmas vágatszakszt kijelölni.

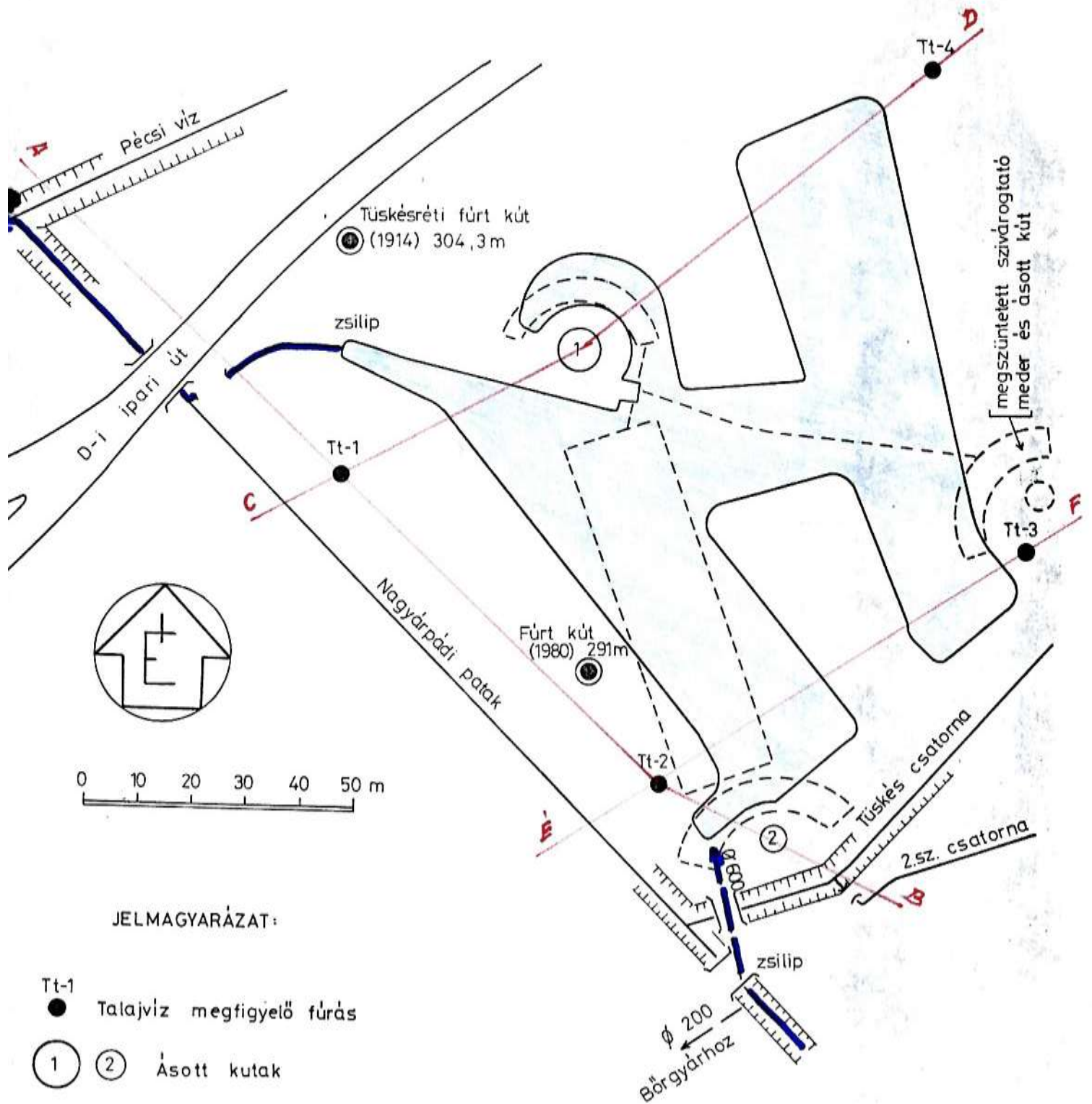
A vágat a $\delta = 80/35-42$, illetve $\zeta = 50/45^0$ -os mészkő rétegekben haladva a forrás felől a vágat felé eső réteglapok mentén mozgó vizeket várhatóan jobban feltárja mint az eddig általában csak csapási irányban kihajtott vágatok. Ezt is figyelembe kell venni a vízajtó létesítési helyének kitűzésénél.

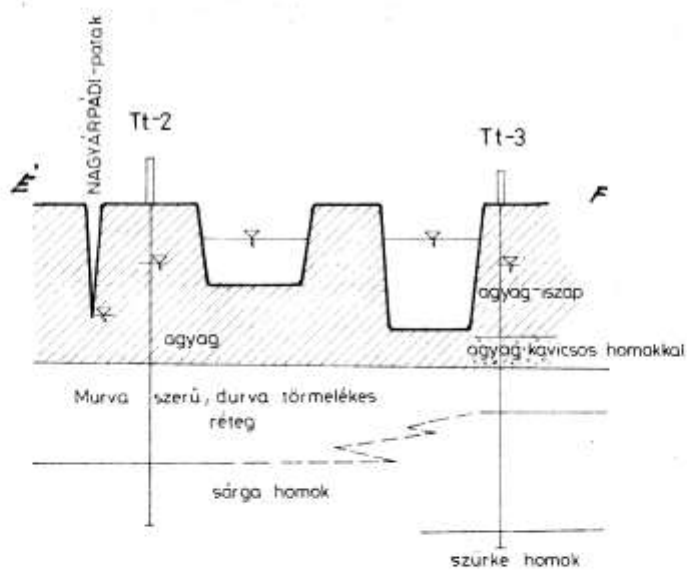
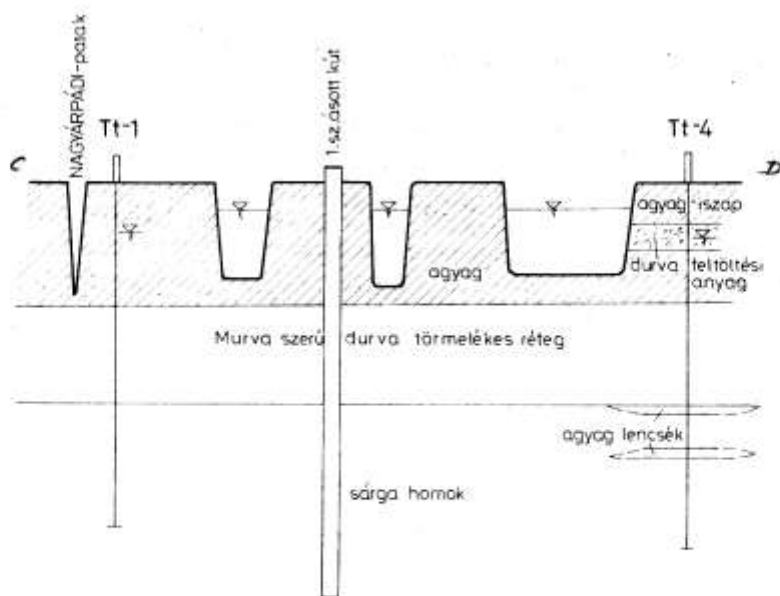
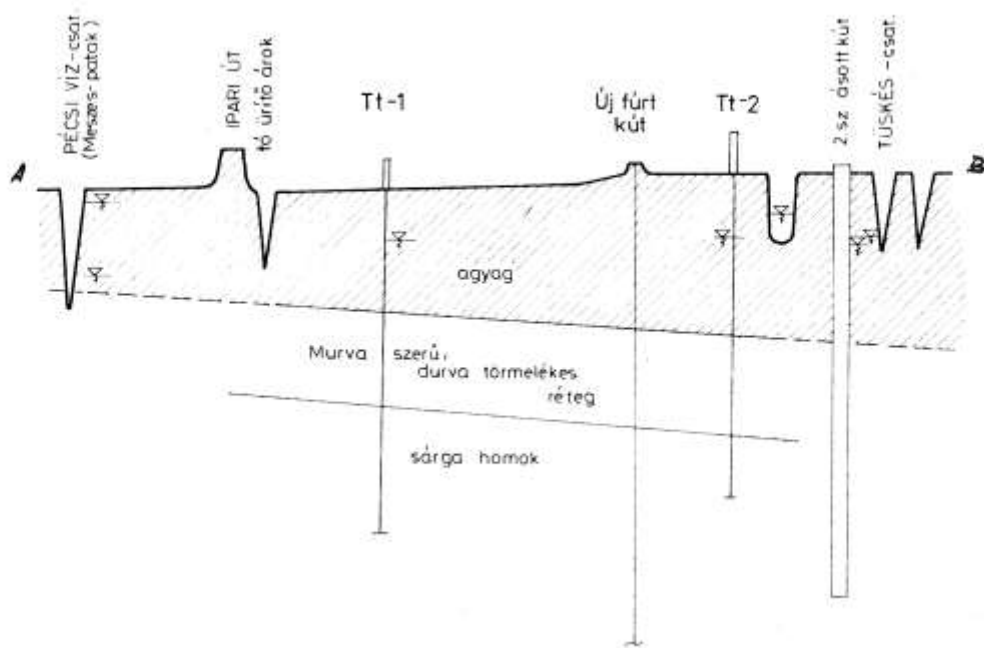
A másik munka "A Pécsi Bőrgyár tűskésréti tározójának hidrogeológiai vizsgálata" címmel készült, de mert a KÖJÁL és a MÁFI anyagainak beépítésével válik végleges kötétté, így abból csak az ott felhasználásra kerülő illusztrációs anyag két ábráját csatoljuk tájékoztatóként.

A megoldandó feladat a tervező részére olyan szakvélemény elkészítése, mely a tározó tó tisztított szennyvíz szikkasztásával / talajvizdusítás/ optimális műszaki megoldásu tervezését biztosítsa a környezetvédelmi szempontok szem előtt tartásával.

Börgyár tuskésréti tározó vizsgálatának helyszínrajza.

Szerkesztette: Rónaki László. 1980.

Börgyár-tuskésréti tározó vízföldtani szelvényei

Szerk.: Rónay László 1980.

M = 1:1000 hor.
1:100 vert.

c./ A geofizikai kutatómódszerek alkalmazása

Tájékoztató a Nyárásvölgyi barlang és vízfeltárás lehetőségeiről.

A felszín alatti vízfeltáráshoz szóba jöhet a karszt mészkő / barlangjaival / és annak fekéjében lévő kampili lemezes mészkő.

A vízfeltárás lehetősége a karsztos összletben igen szűk területi határookra szorítkozik.

Ennek oka, hogy a karsztosodottság mértéke a völgy vonalának irányában Ny- felé haladva egy határon túl hirtelen igen lecsökken.

E határ egyben az Abaligeti barlang vízgyűjtő területének Ny-i határával egybevágóan vonható meg.

A Nyárás völgyben a jól karsztosodottnak mondható mészkő összlet tehát az A-4. sz. furástól Ny-i irányban 1700 m hosszúságban vizsgálható.

E szakaszon több kísérleti mérést végzett a MÉV Kutató Mélyfúró Üzem geofizikai csoportja, mely a karsztosodottság mértékének szelvénybeni változását volt hivatott felderíteni.

Már az előzetes geoelektromos mérések alapján több olyan zóna vált kijelölhetővé, melyek felszín alatti vízjáratra vagy vízmentes üregekre, illetve egységes szerkezeti vonalakra utaltak.

A további mérések célja tehát ezen anomáliák szelektálása és helyi behatárolása volt.

A vízfeltárás lehetőségének elméleti alapjait, a Nyárás völgytől D-re elhelyezkedő vízgyűjtő területről, a felszín alatt kialakult csatornás hidrográfiai rendszeren az erózióbázis felé lefolyó víz alkalmas helyen történő megcsapolása képezi.

Ez történhet a leszálló karsztvizövből a vízjárat közvetlen feltárásával igen kis mélységből, vagy annak közelében a szerkezeti mozgásokkal fellazított zóna megcsapolása révén az áramló /támaszkodó/ karsztvizövből akár a teljes anizuszi rétegsor átharántolásával.

A leszálló öv az A-9. sz. furás adataira támaszkodva, itt a szóba jöhető völgyszakaszon 20-tól 30 m mélységig terjed.

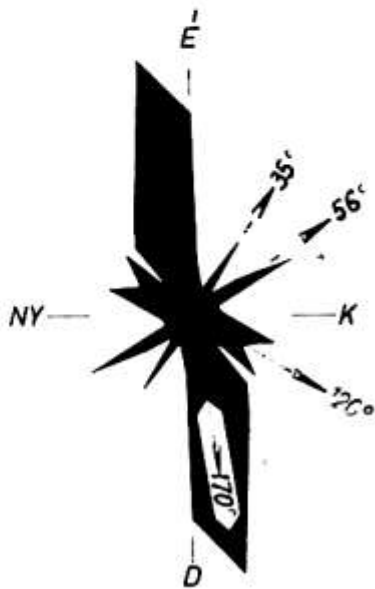
Az anizuszi összlet fekéje Wéber Béla által szerkesztett nyugatabbra eső szelvények különböző változatai alapján 280-400 m mélységig várható.

A kampili lemezes mészkőből víz e helyen tehát csak a fenti mélységeket meghaladó furásmélységekkel tárható fel.

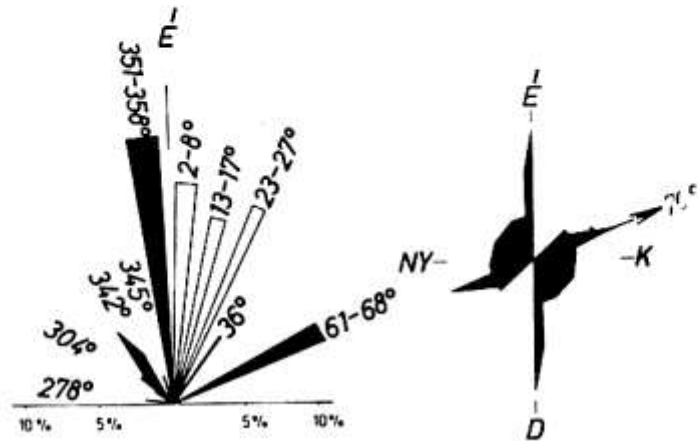
Az eddigi kutatásaink ismeretanyagára támaszkodva, a kampili lemezes mészkő összlet szerkezeti mozgásokkal megbontott zónája, még az agyagos kifejlődésű részen is jó vizadó képességűnek bizonyul. Ilyen megfontolásból a szerkezeti vonal közelében telepített karszt - feltáró furás elégtelen vizadóképessége esetén, a továbbfurással bekapcsolt kampili rétegekből a vizki-vétel fokozható. Ez esetben viszont figyelembe kell venni a kampili összletben tárolt víz karsztvízszintnél általában magasabb piezometrikus szintjét, mely réteg kommunikációt okoz.

A szerkezeti vonalak nyomozása érdekében a mecseki triászban végzett irányított vizsgálatok /Rónaki 1971./ adatainak felhasználásával, a területre vonatkozóan előzetes összehasonlításra nyílik mód, Rebró K. által a Nyárás völgyben két feltárásban mért litoklázis adatok ismeretében. /ld. Rónaki L.: Tájékoztató a Nyárásvölgyi vízfeltárás lehetőségeiről. Kővágószőlős, 1975. okt.15. MÉV Kutató-Mélyfúró Ü. p.4+4 rajz/.

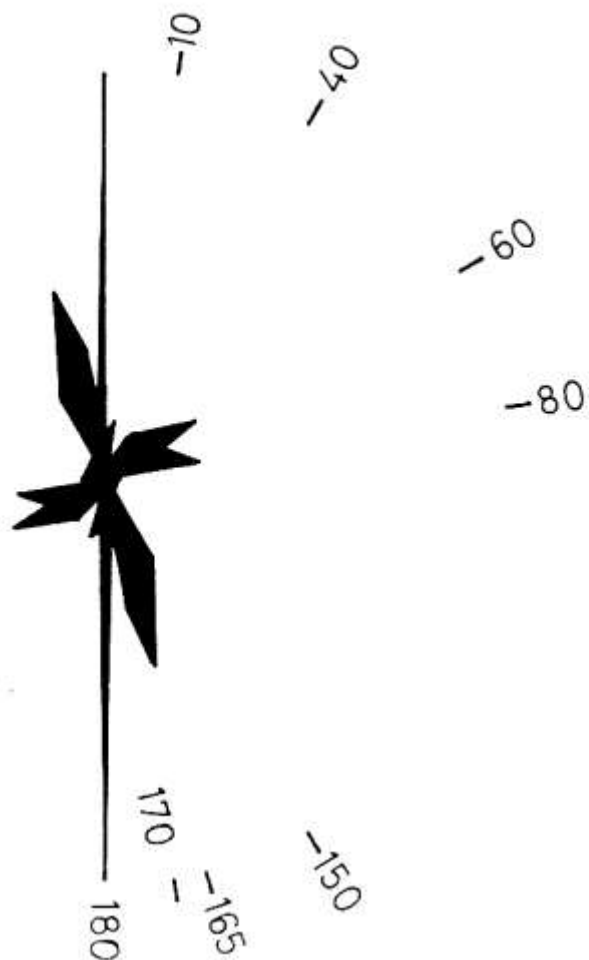
LITOKLÁZIS IRÁNYOK A MECSEKI
AKNABARLANGOKBAN

FOLYOSÓ ÉS LITOKLÁZIS IRÁNYITOTTSÁG
AZ ABALIGETI BARLANGBAN

A NYÁRAS VÖLGYI LITOKLÁZIS ADATOK ELOSZTLÁSA

Ebből teljes egyezésként az É-D-i irány, mint az Abaligeti barlangban kimutatott litoklázis irányítotttság domináló értéke, egyértelműen látszik /27 %-os előfordulás/

A mecseki aknabarlangokban mért 170° -os leggyakoribb litoklázis iránytól, csak 5° -os eltéréssel / 165° / jelentkezett a második /Varisztiddal azonos/ irányítotttsági anomália.

Ugyanilyen mértékű eltéréssel itt 60° -ban határozható meg a mecseki triászra érvényes, általunk észlelt 56° -os irányu /Alpinak megfelelő/ nagyszerkezeti vonal litoklázis anomáliája.

Az Abaligeti barlang általunk mért folyosó iránya 18° -os /Prevarisztidnek megfelelő/. A litoklázis diagramon úgy tűnik ez 10° -os iránynál jelentkezik, egész kicsi előfordulási százalékban.

A mecseki aknabarlangok második nagy litoklázis anomáliájaként kimutatott 70° -os irány, itt az Alpinak megfelelő irány előfordulások között 64° -nál jelentkezik.

Ez az összehasonlító értékelés a Nyáras-#ölgyi feltárások további litoklázis méréseivel még pontosítható.

A nagy mecseki karsztforrások lehatárolásával kapcsolatos vizsgálatok során /Rónaki 1970/ a tárgyi területet a földalatti vízjáratok kialakulására vonatkozóan fontosnak ítéltük. Ezt támasztotta alá a Nyáras és a Viganvári völgyektől D-re, ill. Ny-ra eső vizgyűjtőn végrehajtott két víznyomjelzési kísérlet értékelése. /1967-ben XX. számmal a Száraz^{for} viznyelőbe és XIX. számmal jelölve a 3189/a sz. furásba jutott festéknek az Abaligeti barlangnál történt megjelenése/. A Száraz-tó környéke mint lefolyás nélküli karszt-terület egyértelműen a hidrográfiai járatrendszer súlypontja, melytől a föld alatt állandó vízfolyás kiindulását kell feltételezni.

Az előzetes geoelektromos mérések értékelésénél Baranyi I. három olyan anomália sávot jelölt ki, melyek a litoklázis diagramok fő irányával is egyeznek /a Szárastói víznyelőtől indítva/.

Igy a 4610-4690 a 4770-4810 és a 4970-5050 szelvény folyóméterek közül a vízre perspektivikus járat kiválasztására Szarka Rudolf javaslata alapján "töltött test" módszerrel történtek geoelektromos mérések. Ekkor a Szárastói víznyelőbe tömény sóoldatot juttattunk, melynek hatását próbálta kimutatni a geofizikai csoport. Ebből 5060-5090 m között jelölték ki a vízjárat helyét.

Ha a geofizikai kiértékelés pontossága a kívánalmakat kielégíti, úgy a jelenleg kijelölt 30 m hosszú szelvényszakaszon legalább 3 db 35 m mélységű kereső furás lemélyítése szükséges annak eldöntéséhez, hogy melyik ponton lehet sekély kuttal jó vízkiemelő objektumot létesíteni. Ez egyébként járható barlang-folyó feltárását eredményezheti.

A mérések további pontosítása a kockázatvállalást csökkentené.

Ezért kértük fel új tagtársunkat / Várhegyi A./, hogy a régi méréseket kiértékelve, tegyen javaslatot a további vizsgálatokra.

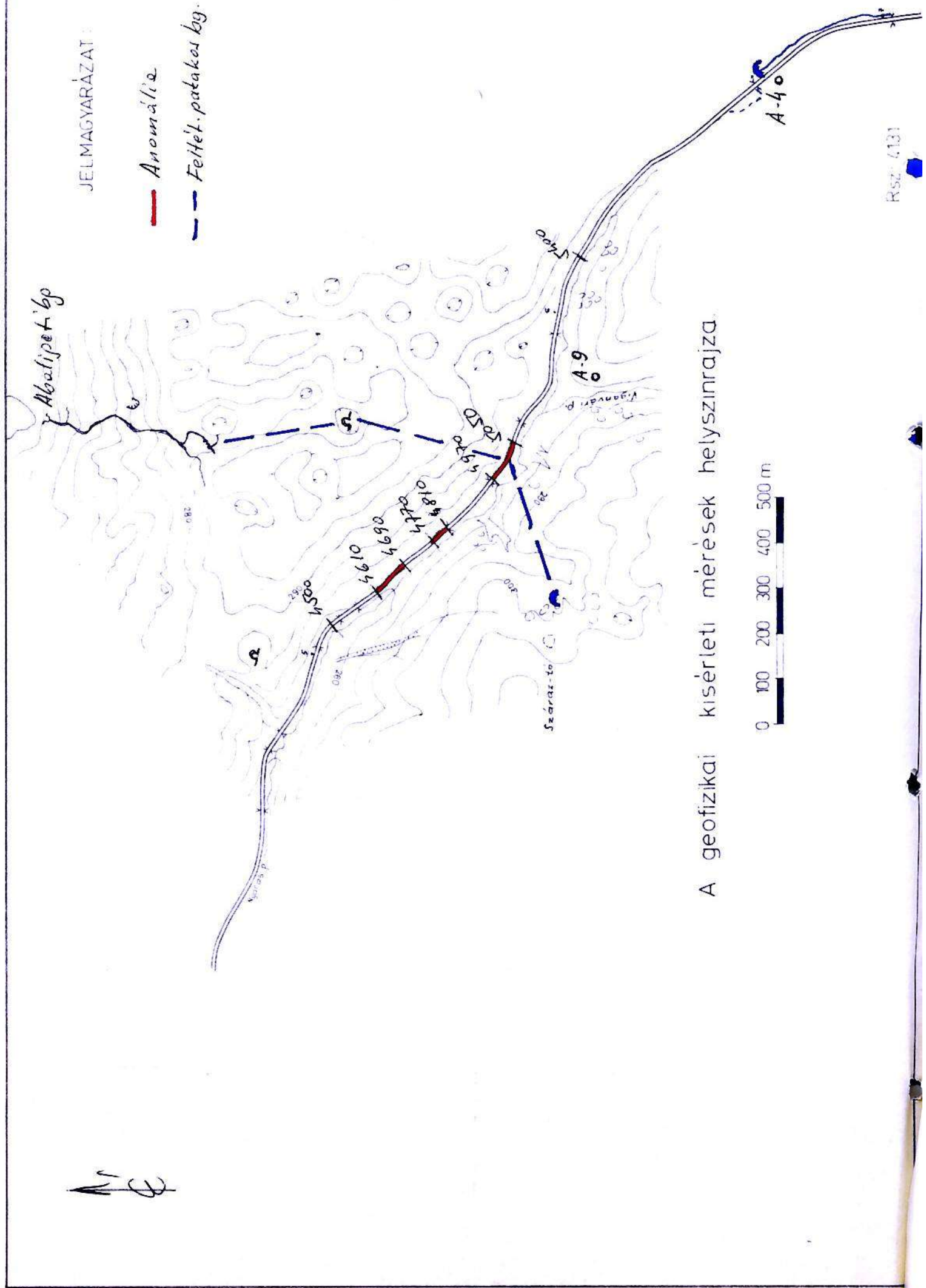
Erről összeállított dolgozatát alább közöljük.

A geofizikai mérések

Karsztosodott mészkőterületeken a felmerülő kutatási feladatok megoldásában a geofizikai mérésektől jelentős eredményeket várhatunk. Különösen a geoelektromos módszert emelhetjük ki a karsztterületeken sikerrel alkalmazott geofizikai eljárások közül. Alkalmas a tektonizált, elvizesedett zónák

JELMAGYARÁZAT:

- Anomália
- - - Felhét. patakos bg.

A geofizikai kísérleti mérések helyszínrajza.

kimutatására azon az alapon, hogy ezek a környezeti-
tűkhöz képest jelentősen csökkent ellenállással
jelentkeznek. A karsztos üregek, barlangok is ku-
tathatók, amelyek jelenlétére az ellenállás megnö-
vekedéséből következtethetünk.

A MÁV KMÜ geofizikai csoportja a vízfeltárás lehe-
tőségének vizsgálatára végzett geoelektromos méré-
seket a Nyárasvölgyben, a mellékelt ábrán feltűnte-
tett profil mentén.

A vízfeltárás elvi lehetőségét a Nyárasvölgytől D-re
elhelyezkedő vizgyűjtő területről a felszín alatt
kialakult csatornás hidrográfiai rendszeren az erózió-
bázis felé lefolyó víz alkalmas helyen történő meg-
csapolása jelenti. Az alkalmas helyek / felhasznált,
tektonizált, vízvezető zónák/ kimutatását célozták a
mérések / ld. csatolt melléklet/.

Az előzetes geoelektromos mérések / kombinált szel-
vényezés és szimmetrikus szelvényezés/ alapján több
kisebb ellenállású zónát különböztethetünk meg. A
földtani adatokat figyelembe véve Baranyi I. három
valószínű sávot jelölt ki a 4610-4690, a 4770-4810
és a 4970-5050 szelvény folyóméterek között, amelyek
vízfeltárásra a legalkalmasabbak lehetnek.

A további kutatás Szarka Rudolf javaslatára a töltött
test módszerével történt, amelynek célja a furásos
kutatásra is érdemes legvalószínűbb hely meghatáro-
zása volt. A töltött test módszerrel végzett mérés
azon a feltételezésen alapul, hogy az egyik táp-
elektród jól vezető testbe, azaz a jelen esetben a
környezeténél jóval kisebb ellenállású kőzetbe kerül,
és ezért a vezető test közel azonos potenciálra kerül.
Az elvégzett mérés egy jelentős anomáliát adott az
5090 ± 5 m pontnál, amely az egyik tápelektrodát és
a profilt összekötő kisellenállású zónát jelez.

A NYÁRAS VÖLGYI 1974-75. évi KÍSÉRLETI GEOTELEKTROMOS MÉRÉSEK

M=1.000

400 450 500 550 600 650 700 750 800 850 900

1.

Személyes adatok
 — 10-10 m
 — 20-30 m
 — 40-50 m
 — 60-70 m
 — 80-90 m

2.

Közvetett mérések
 — 10-10 m
 — 20-30 m
 — 40-50 m

3.

Közvetett mérések
 — 10-10 m
 — 20-30 m
 — 40-50 m

4.

Közvetett mérések
 — 10-10 m
 — 20-30 m
 — 40-50 m

■ Kísérleti állomások, mértékelt mélységek

■ Kísérleti állomások, mértékelt mélységek

5.

Közvetett mérések
 — 10-10 m
 — 20-30 m
 — 40-50 m
 — 60-70 m
 — 80-90 m

400 450 500 550 600 650 700 750 800 850 900

6.

Közvetett mérések
 — 10-10 m
 — 20-30 m
 — 40-50 m

400 450 500 550 600 650 700 750 800 850 900

A legvalószínűbb földtani értelmezés szerint a kis ellenállású zóna egy vetőrendszernek a víz szállítására legalkalmasabb részét jelöli ki.

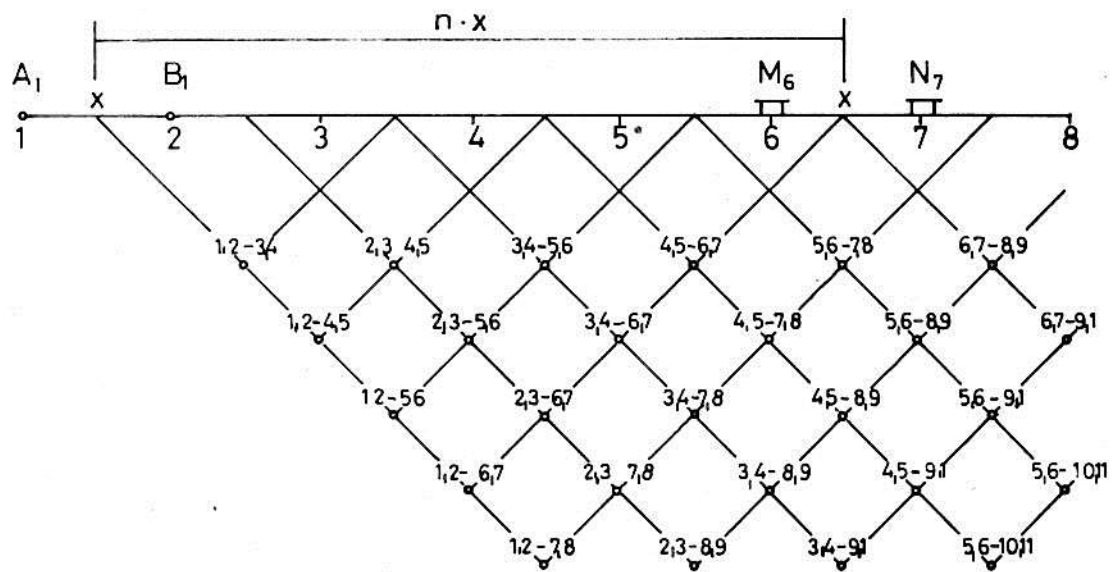
A töltött test módszer két mérési sorozata között elvégzett sózás a közet ellenállásában jelentős változást nem okozott, az eltérés a hibahatáron belül van. Az indukciós mérés a szimmetrikus szelvényezés eredményeit erősítette meg, ahhoz képest többletinformációt nem hozott.

A következőkben néhány új geoelektromos módszer bevezetésére teszünk javaslatot, amelyektől a karszt kutatásában eredményekre számíthatunk.

1./ Dipól - dipól szelvényezés

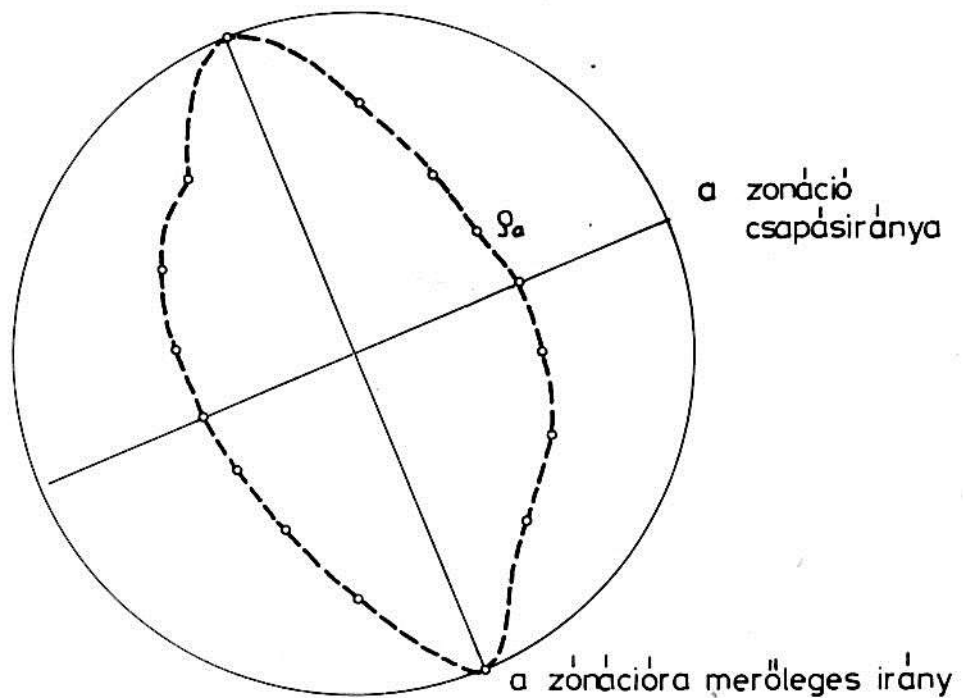
Ez egy olyan geoelektromos szelvényezési eljárás, amelynél a mérés mélységi lehatolását a táp- és mérődipól távolsága határozza meg. Így egy szelvényt különböző dipól-távolságokkal lemérve a szelvény mentén egy geoelektromos metszetet kapunk, amelyen szemléletesen és jól elkülönülnek a különböző ellenállású képződmények. Az itt bemutatott ábrán a mérés elrendezését és az eredmények ábrázolási módját láthatjuk. A dipól-dipól módszertől a szerkezeti zónák / helyének, helyzetének, dőlésének, méretének / és esetleges karsztos üregek / mélységének, méretének / kimutatását várhatjuk. A Nehézipari Műszaki Egyetem geofizikai tanszékének kutatói a módszert eredménnyel alkalmazták eltemetett pincék, üregek kimutatására. A MÉV KMÜ geofizikai csoportjának 1981 évi tervében szerepel a dipól-dipól szelvényezés műszertechnikai megoldása /a RACE-30 típusú geoelektromos műszerre alapozva/ és a módszer kipróbálása.

A DIPÓL - DIPÓL SZELVÉNYEZÉS ELEKTÓD ELRENDEZÉSE

($n = 1, 2, 3, \dots$)

FAJLAGOS ELLENÁLLÁS ANIZOTRÓPIA-VIZSGÁLAT

2./ Fajlagos ellenállás anizotrópia vizsgálata

Komarov szovjet geofizikus munkáiban találkoztunk e mérésfajttal, és az ELGI kísérleti méréseinek repertóriumában is szerepelt már. Komarov szerint horizontálisan anizotróp közegben a fajlagos ellenállás minimuma a zonáció irányában, maximuma pedig a zonációra merőleges irányban jelentkezik. Esetünkben a mészkőterületek fő litoklázis irányainak kimutatását várhatjuk ettől a módszertől, az ellenállás minimumát a fő litoklázis rendszer irányában kapjuk.

A mérés gyakorlati megvalósítása váltakozó irányú terítéssel oldható meg. Az ELGI kísérleti mérései során szimmetrikusan AMNB elrendezéssel $AB = 320$ m, $MN = 20$ m / $22,5$ fokenként, egy ponton 8 irányban mértek. Az eredmények polárdiagramon ábrázolhatók / ld. az ábrát/.

3./ Indukciós mérés az ismert üreg és a felszín között

A következőkben egy indukciós mérés bevezetését javasoljuk a barlangok geodéziai felmérésének gyakorlatában. Segítségével meghatározhatjuk egy tetszőleges barlangi pont külszíni vetületét, így a pont horizontális koordinátáit külszíni méréssel megkaphatjuk. A módszer lényegében egy függőlegesre beállított tengelyű indukciós tekercs, amelyet a barlangban elhelyezünk, és adott frekvenciájú váltóárammal tápláljuk. A külszínen az adott frekvenciára hangolt szelektív erősítő bemenetére kapcsolt másik tekercssel megkeressük a jel maximumát. Itt lesz a földalatti pont külszíni vetülete. A műszertechnikai megvalósítás egyszerű, így megépítését tervezzük.

4./ CSOPORTELELT

Az 1. fejezetben beszámoltunk tevékenységünkről.

A tagok ez év folyamán 185 napon folytattak csoportfeladatokkal kapcsolatos tevékenységet.

Továbbra is igen magas óraszám jön ki, bár az aktív tagság nagy része az év folyamán kiesett a munkából, ugyanis a katonai behívások, munkahelyváltoztatás és családalepítés, valamint a főiskolai levelező oktatásban való részvétel lecsökkentette a korábbi aktivitást. Ennek ellenére a MKBT Tatabánya^a rendezett országos vándorgyűlésén csoportunk 10 fővel képviseltette magát. Itt került kihirdetésre a "Cholnoky pályázat"-on elért 3. helyezés / ld. oklevél/

Az 1978 évi, valamint az 1980 évi kiemelkedő munkájának elismeréséért a vezetőség (nov.27) Téglás Judit tagtársunkat kiemelt jutalomban és dicséretben részesítette, megköszönve a kataszterező munkában, továbbá a Cholnoky pályázat elkészítésénél tanúsított áldozatvállalását.

Mellékletként Jakucs professzor előadásának meghívóját csatoljuk.

A csoport alapszabályát is bemutatjuk ugyanitt, a belépési nyilatkozat nyomtatványának mintapéldányával.

Végezetül csak a változatos illusztráció érdekében néhány táblán egy-egy fotót mellékelünk, jóllehet ezek nem tükrözik azt a fotódokumentációt, (ami tulajdonképpen színes diafelvételekre készült) melyek a terület karszt objektumainak részleteit hivatottak hiteles módon rögzíteni.

M E G H I V Ó

A Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat Déldunántuli Területi Szervezete, a TIT Baranya megyei Szervezete, a Magyar Földrajzi Társulat Déldunántuli Osztálya és a MÉV Ságvári Endre Művelődési Ház rendezésében

Dr. J A K U C S L Á S Z L Ó
a Szegedi József Attila Tudományegyetem tanára

V E T I T E T T K É P E S E L Ő A D Á S T T A R T

1980. október 13-án /hétfőn/

14.30 órakor

a Pedagógiai Főiskola Földrajzi Tanszékének előadótermében.

A KARSZTJELENSÉGEK MINT BIOLÓGIAI PRODUKTUMOK
/ÉS ANNAK TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ÉRTÉKELÉSE/

címmel, majd

16.30 órakor a Ságvári Endre Műv. Ház
színház-termében

AZ AGGTELEKI BARLANGOK A KUTATÓ SZEMÉVEL

Minden érdeklődőt vár a rendezőség.

Pécs, 1980. szeptember 25.

ALAPSZABÁLY

1. A Mecseki Karsztkutató Csoport /MKCS/ 1972. októberben alakult. Alapítója - egyben első csoportvezetője Rónaki László. /7633. Pécs, Hajnóczy u 5/a Tel.: 16-c51/. A csoport hivatalosan bejelentett fenntartó szerve 1975. óta a Mecseki Főrbányászati Vállalat /MÉV/ /7633. Pécs 39-es dandár u. 19./. A fenntartó szerv igazgatója által kijelölt felelős Szemolányi Gyula főosztályvezető /tel: 13-946; 7-123; lakás: 12-741; 7-154/.
A csoport feltáró tevékenységet folytathat az Országos Természetvédelmi Hivatal Barlangtani Intézete -5/23/1976. sz. engedélye alapján.
 2. A csoport célja:
 - a. Tudományos szintű karsztkutató és Barlangkutató Társulat tagcsoportjaként.
 - b. Feltáró barlangkutató az OTVIH Barlangtani Intézet engedélye alapján.
 - c. A technikai érdeklődési dolgozók köznevelődési igényeinek kelésítése a MÉV Ságvári Endre Művelődési Házának keretében.
 3. A csoport vezetője a fenntartó szervnek felel a csoport munkájáért és az előírások betartásáért.
 4. A csoport tagság lehet:
 - a/Tiszteletbeli /Közgyűlési határozattal megválasztott személy/
 - b/Pártoló /a csoport erkölcsi és anyagi hitelét erősítő/
 - c/Aktív /aki évente 50-nél több munkaórát fordít csoport tevékenységre/
- Az MKCS tagja lehet minden személyi igazolvánnyal rendelkező büntetlen előéletű személy, aki belépési szándékát kifejezte /és az alapszabályt betartja./.

5. A csoport-munka végzése önkéntes, de az alábbiak szerint szabályozott:

- a. A biztonsági előírások betartása
- b. A mindenkori munkavezető utasításai szerinti munkavégzés. /Ide sorolandó a tanulmányut, kirándulás, verseny vagy egyéb csoportos tevékenység is./
- c. A munkavégzés bejelentési kötelezettségei
 - feltáró munka csak a csoportvezető tudtával történhet
 - a végzett munkáról objektumként írásbeli kutatási jelentést köteles készíteni a mindenkori kutatás- vagy munkavezető.
- d. A feltáró munkáról a kutatási jelentéseket a csoportvezető mint alapidokumentációt őrzi.

Ezen szerepelnek: a résztvevők, a ráfordítási idő, a közlekedési eszköz és a munka leírása, eredménye.

Ezek képezik alapját a feltáró munkavégzés elismerésének.

- e. Minden tevékenység összefoglaló dokumentuma az évi munkanapló. Ennek folyamatos kitöltéséről a csoportvezető gondoskodik. Ebből ki kell tűnni egyénenként dátumszerűen a munkavégzés neve és ideje /óra/.
- f. A heti klubösszejöveleket is csoportmunkának minősítjük, melynek célja:
 - az előző heti munkavégzés értékelése
 - a következő heti munkavégzés tervezése
 - a csoportfoglalkozás - előadások, munkavégzés, tanfolyamok, továbbképzés, közös szórakozás, stb.

6. A tagok mindennemű jutalmazása csak az alapszabály 2. és 5. pontja alatt rögzítettek alatt történik.

7. A csoport gazdasági ügyeit a csoportvezető vagy megbízottja bonyolítja. Ide sorolandó az anyaggazdálkodás is. /Egyszermélyi anyagi felelős/

8. A tagság megszűnik:

- a. Bejelentés alapján
- b. A csoportvezető testület határozata alapján kizárással jegyzőkönyvileg.

9. A csoportvezetői tisztségviselőt a fenntartó szerv jelöli ki. A kutatásvezetőt a tagság választja.

10. A csoport megszűnik, ha tevékenységéről évi jelentés nem készül. Az MKBT megszűntnek minősíti, ha a csoportban az MKBT tagok száma 10 fő alá csökken.

P é c s , 1976. december

A L A P S Z A B Á L Y

I. sz. kiegészítése

A Mecseki Karsztkutató Csoport 1976. decemberében készült alapszabályát az elmúlt időszak tapasztalatai alapján ki kellett egészíteni. A kiegészítések nagy része még 1977. augusztus 20-i keltű "tájékoztató"-ban került nyilvánosságra, mely hat stencilezett oldalon a csoportvezető és helyettese, valamint a MKBT Dél-dunántúli Területi Szervezet elnöke és a fenntartó szerv megbízottjának aláírásával van ellátva.

Az alábbi kiegészítések az érvényben lévő alapszabályt nem módosítják, csupán az egyes pontok magyarázatával egyértelművé teszik néhány elkerülhetetlen kiegészítés rögzítésével.

Az alapszabály pontjainak megfelelően a kiegészítések:

1./ A Csoport tevékenysége összhangban áll a fenntartó szerv /MÉV/ tevékenységével. Feltáró tevékenység csak az OTVH Barlangtani Intézet érvényes engedélye alapján végezhető. Az MKCs önkéntes társadalmi csoportosulás.

2./ A Csoport célja a dél-dunántúli karszt tudományos kutatása, az ismeretlen barlangok feltérzése és a felderített objektumok dokumentálása.

Az MKCs a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat /MKBT/ célkitűzéseinek elfogadásával az évi tervben rögzített munkaprogram elvi /-egyéni lehetőség szerint gyakorlati munkával történő-/ segítségét is célozza miután a Dél-dunántúli Területi Szervezet alapját képezi.

3./ -

4./ A csoport tagság elsőrendű feltétele az alapszabály betartása.

A feltáró munka végzésére operatív bázisleg szervezhető a kutatásvezető irányításával, figyelembe véve az 1., 2., 5. pontokat.

Az MKCs-be a belépés, -illetve korábbi tagság fenntartása- a "NYILATKOZAT" kitöltésével jár, mely a baleseti vonatkozásokat is tartalmazza.

5. A Csoport évi jelentésének határidőre történő elkészítését kiemelt munkaként kell kezelni. Ehhez jelentős segítséget nyújthat az operatív részleg, ha az a tervben rögzített kutatási program segítését célozza az alapszabály szellemében.
6. Az önkéntességéből adódóan egyes tagok nem marasztalhatók el olyan címen, hogy a közös munkában, vagy a rendezvényeken nem vesznek részt - ha csak ez nem a csoport egységét bomlasztó szervezkedéssel kapcsolatos. Ezzel szemben elismerést érdemelnek akik az átlagból kiemelkedő társadalmi tevékenységükkel és magatartásukkal a csoport érdekeit képviselik és így a munkaterv megvalósítását elősegítik.
7. A Csoport tagság nem tagdíjköteles.
A szárazkúti kutatóház a fenntartó szerv támogatásával 1978 évben elkészült. Ez a terepi bázis a 2. pontban felsorolt célokat szolgálja. Használatáért, állag és vagyonvédelméért a csoportvezető felelős. /Tűz és betörésvédelmi intézkedések, leltár, állagvédelem és fejlesztés./ Ezt célozza a "Háznapló" kötelező vezetése és a kulcskiadás csoportvezető által meghatározott módja is.
8. A tag kizárására felhozható indok csak az alapszabályban rögzítettek megsértése, az abban előírt feltételek hiánya illetve a csoport érdekeit sértő, vagy a csoportot kompromitáló tevékenység /pl. büntető tett/ bebizonyosodása lehet.

P é c s , 1979. május 1.

Rónaki László sk.
csoportvezető

Szokolányi Gyula sk.
a fenntartó szerv igazgatói
megbízottja

ALAPSZABÁLY

II. sz. kiegészítése

A Barlangtani Intézet sajnálatos megszűntetésével /1979. okt.1./ a 3/1979. /Xk.33./ elnöki utasításnak megfelelően a pécsi Természetvédelmi Felügyelőség alá tartozó bejelentési /kutatási engedély kérelem/ kötelezettség az irányadó. /Ld. Karszt- és Barlang 1980. I./

P é c s, 1980. szeptember

NYILATKOZAT

Alulírott Név:.....

Lakcím:

Születési év:..... Szem.ig.szám:.....

kijelentem, hogy a Mecseki Karstkutató Csoport tagjaként a barlangkutatói munkákban saját felelősségemre veszek részt

A csoportvezető által ismertetett biztonsági előírásokat betartom. A munkavezető /csoportvezető, a kutatásvezető, illetve ezek helyettese, vagy az általuk kijelölt egyedi munkavégzés irányításával megbízott személy/ utasításai szerint járok el.

A csoport alapszabályát magamra nézve kötelezően elismerem.

Az MKCS tagság kelte:.....

Az MKBT tagság kelte:.....

Pécs, 19.....

.....
MKCS tag aláírása.-

18 év alatti sportolóknál szülői beleegyezés:

.....
/ apa, vagy gyám /

.....
/ Anya, vagy gyám /

A kilépés szándékát bejelentette:

A jkv.szerinti kizárással a tagsága megszűnt:

F O T Ó K A T A L Ó G U S

A képeket Rónaki L. készítette.

1.Tábla

- 1./ OKLEVÉL
- 2./ Részlet a Beremend 13-as bg. 8 m mélységében az oldaljáratról.

2.Tábla

- 1./ A "B-13-as" bejárat nyílása előtt /Téglás J. leszálláshoz készül./
- 2./ Leszállás /1980 VII.12/

3.Tábla

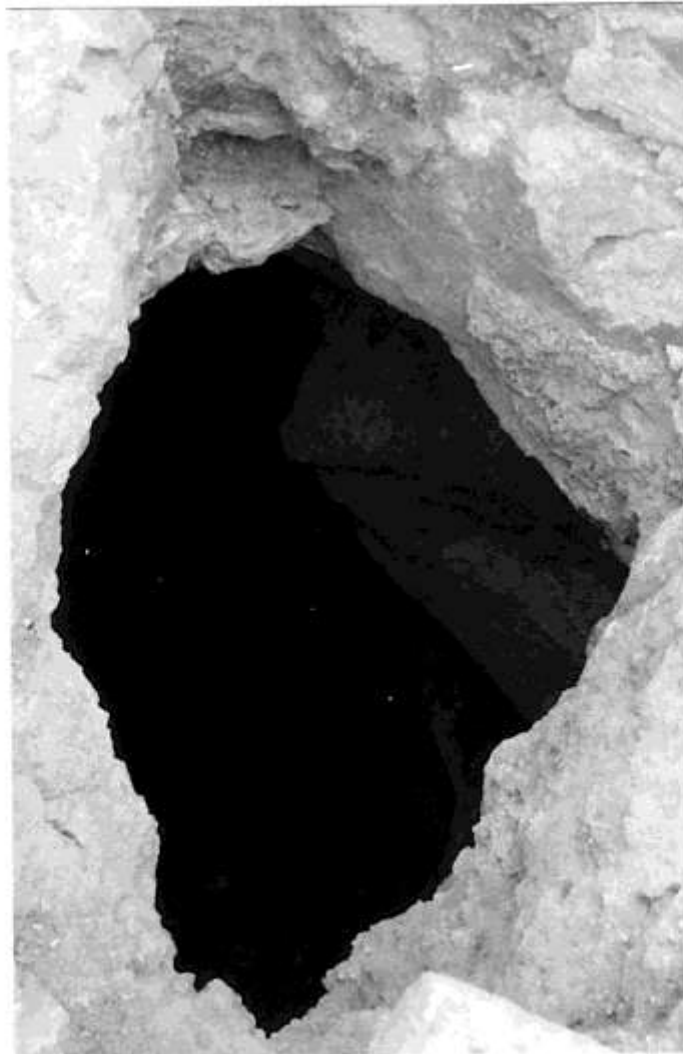
- 1./ A "B-13-as" 20 m mélységében a "kétlyukas kürtő" a "Bidlósár"terasz alatt.
 - 2./ Feltekintés a 25.m-ből
- Mindkét képen látható a hidrotermálisan átalakult falfelület foltossága./Kipreparálódott kagylóhéj szerű 2-6 cm-es sötét színű rajzolatok./ A széles - 20-40 cm - litoklázisokat kitöltő vörös agyagba ágyazott breccsia is látszik a kötélhágcsó mellett. /mindkét képen jobbra/

4.Tábla

- 1./ Leszállás a Kőlap zombolyba /Rónaki L/ 1980 VI.15-én
 - 2./ A Büdöskuti viznyelőben /Kövesdi J./ az 1980 VII.22.- felméréskor.
- A dolomit falak között szemben 5 m mélységig látható a 40 cm széles litoklázis agyaggal kitöltött függőleges sávja.

5.Tábla

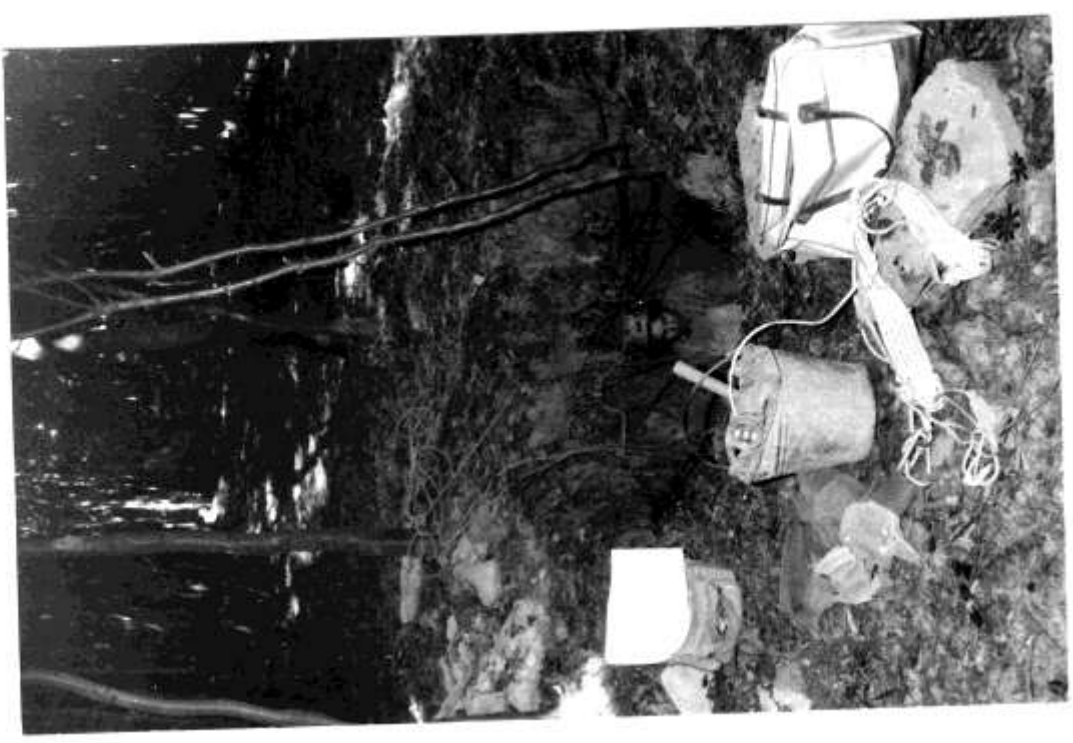
- 1./ Az Öreglyuk kataszterezése 1980 IX.7.-én /A bejárat tölcserben Téglás J./
- 2./ Egy névtelen /Ksz:4124.520.18/ inaktív viznyelő felderítése 1980 VIII.30.-án. /Borsos T. 5 m mélyen/ A nyelő felső boltozatát alkotó talajtakarót a gyökerek szövevénye tartja.

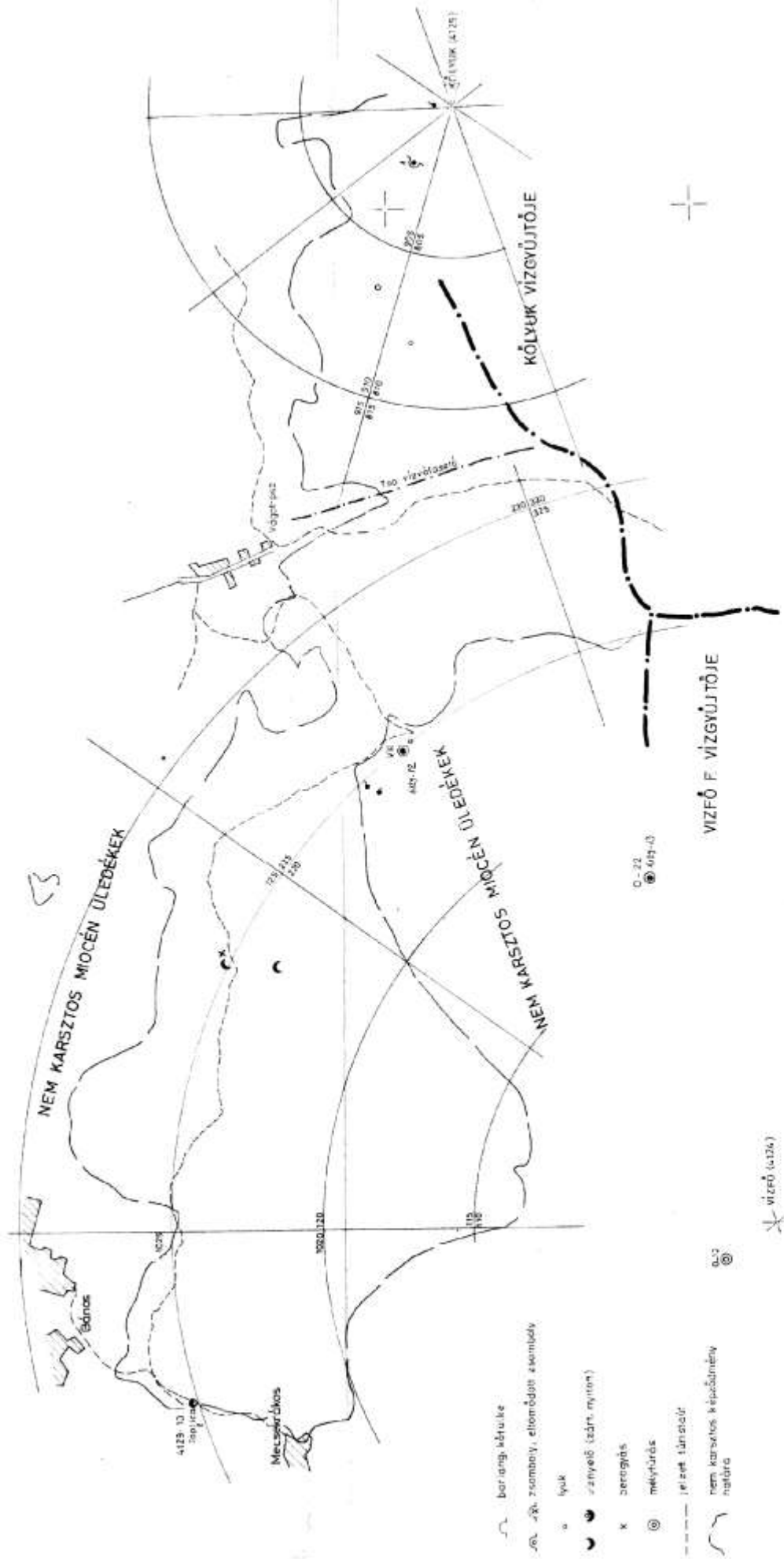

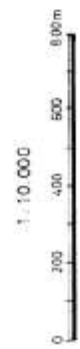
BÁNOSI KARSZTTERÜLET

KARSZT- ÉS BARLANG KATASZTER

0-22
615-03

VIZFŐ (0136)

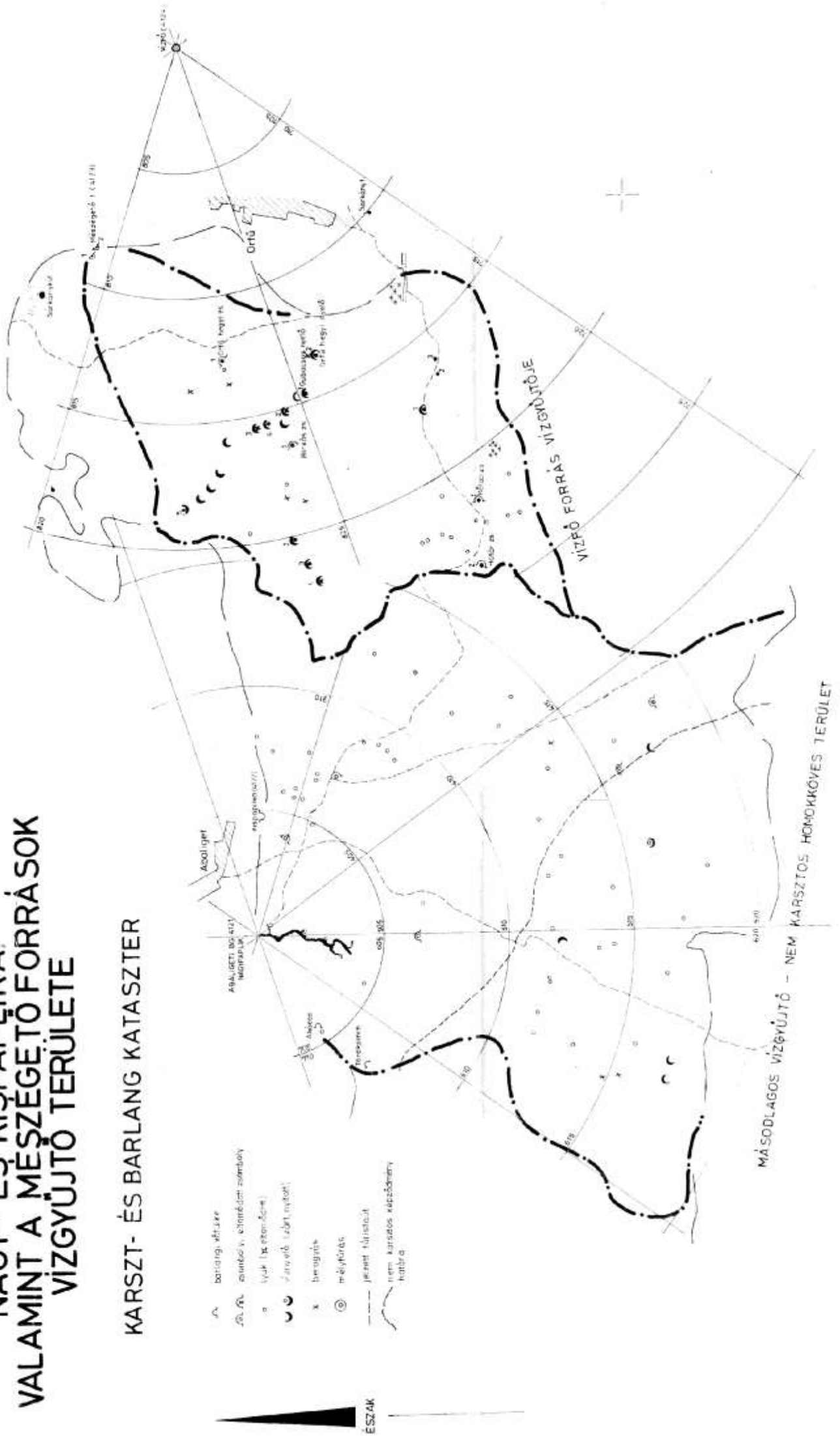

Szerkesztette Rónahi László 1980
Kiegészítések

NAGY- ÉS KISPAPLIKA, VALAMINT A MÉSZEGETŐ FORRÁSOK VÍZGYŰJTŐ TERÜLETE

KARST- ÉS BARLANG KATAZTER

- ▲ barlang, vésőszelvény
- szelvény, cirkonizált szelvény
- lyuk (kiszáradt)
- ⊖ ártóvíz (ártó, nyitott)
- × barázdás
- ⊙ mélykút
- jelzett túrási út
- ~ nem karstos képződmény határa

Szerkesztette: Rónai László 1960
Kiegészítések: J. A. Kovács 1970

VÍZFŐ-FORRÁS VÍZGYŰJTŐ TERÜLETE

KARST- ÉS BARLANG KATASZTER

